

ADVIES
VAN HET INFORMATIE- EN ADVIESCENTRUM INZAKE DE
SCHADELIJKE SEKTARISCHE ORGANISATIES (I.A.C.S.S.O.)
BETREFFENDE DE
Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten

Brussel, 2 september 2013

Wet van 2 juni 1998 houdende oprichting van een Informatie- en Adviescentrum inzake de schadelijke sektarische organisaties en van een Administratieve coördinatiecel inzake de strijd tegen schadelijke sektarische organisaties

Art. 6. § 1. Het Centrum is belast met de volgende opdrachten : (...)
4° hetzij uit eigen beweging, hetzij op verzoek van elk openbaar bestuur, adviezen en aanbevelingen uitbrengen over het verschijnsel van de schadelijke sektarische organisaties en in het bijzonder over het beleid inzake de strijd tegen deze organisaties

INHOUDSOPGAVE

1. UITEENZETTING VAN DE PROCEDURE

CHRONOLOGIE VAN DE BEHANDELING VAN HET DOSSIER	3
--	---

2. GEGEVENS OVER DE ACTIVITEITEN VAN DE BEWEGING

KERKGENOOTSCHAP DER 7^EDAGS ADVENTISTEN :

BESCHRIJVENDE FASE	5
--------------------------	---

2.1 OORSPRONG - RETRO-ACTA	5
----------------------------------	---

2.2 INPLANTING IN BELGIË	8
--------------------------------	---

2.3 THEOLOGISCHE VERANKERING EN LEER	9
--	---

2.4 NALEVING VAN GODSDIENSTPLICHTEN EN SACRAMENTEN	12
--	----

2.5 STRUCTUUR EN ORGANISATIE	13
------------------------------------	----

2.6 HULPORGANISATIES / PARA-KERKELIJKE ACTIVITEITEN	15
---	----

3. CONCLUSIES	19
---------------------	----

- BIJLAGE 1 :

BIBLIOGRAFIE VAN DE GERAADPLEEGDE WERKEN VOOR DE VOORBEREIDING VAN HET ADVIES

1. Encyclopedische werken – woordenboeken – monografieën – theses
2. Artikelen bekendgemaakt in academische/wetenschappelijke tijdschriften
3. Rapporten en documenten van de overheid – rechtspraak
4. Tijdschriften
5. Folders/brochures
6. Pers
7. Websites
8. Conferenties/handelingen
9. Andere

I. UITEENZETTING VAN DE PROCEDURE

CHRONOLOGIE VAN DE BEHANDELING VAN HET DOSSIER

Artikel 6, § 1, 4°, van de wet van 2 juni 1998 houdende oprichting van een Informatie- en Adviescentrum inzake de schadelijke sektarische organisaties en van een Administratieve coördinatiecel inzake de strijd tegen schadelijke sektarische organisaties, bepaalt dat het Centrum "hetzij uit eigen beweging, hetzij op verzoek van elk openbaar bestuur, adviezen en aanbevelingen uitbrengt over het verschijnsel van de schadelijke sektarische organisaties en in het bijzonder over het beleid inzake de strijd tegen deze organisaties".

Hoofdstuk 1 van dezelfde wet bepaalt het volgende: "Voor de toepassing van onderhavige wet wordt onder schadelijke sektarische organisatie verstaan, elke groepering met een levensbeschouwelijk of godsdienstig doel, of die zich als dusdanig voordoet en die zich in haar organisatie of praktijken, overgeeft aan schadelijke onwettige activiteiten, het individu of de samenleving schaadt of de menselijke waardigheid aantast.

Het schadelijk karakter van een sektarische organisatie wordt onderzocht op basis van de principes welke zijn vastgelegd in de Grondwet, de wetten, de decreten, ordonnanties en in de internationale verdragen inzake de bescherming van de rechten van de mens welke door België werden geratificeerd."

Op 3 januari 2013 kreeg het Centrum een verzoek om advies van de *ministre de l'Enfance, de la Recherche, de la Fonction Publique et des Bâtiments Scolaires* (minister bevoegd voor jeugd, onderzoek, ambtenarenzaken en schoolgebouwen) van de *Communauté Wallonie-Bruxelles* over de Zevende-dags Adventisten en, indien mogelijk, de vereniging van de jonge adventisten.

De procedure die het Centrum heeft gevolgd in antwoord op dat verzoek kan worden samengevat als volgt:

De artikelen 19 tot 25 van het huishoudelijk reglement van het Centrum (Kamer van volksvertegenwoordigers van België – DOC. 51 2551/001) werden toegepast.

Het Centrum heeft zich voor zijn antwoord gebaseerd op informatie uit open bronnen die het sinds zijn oprichting verzameld heeft over het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten*, een beweging waarover het Centrum tweeëndertig keer is bevraagd (verzoeken om informatie).

De open bronnen omvatten publicaties over en van de beweging, literatuur, persmateriaal, parlementaire verslagen, websites... (cf. bijlage 1: bibliografie van de door het Centrum in het kader van dit advies geraadpleegde bronnen).

Het Centrum baseerde zich voorts op informatie die het in de loop der jaren ontving van de beweging:

- bij telefonische contacten op initiatief van de beweging;
- bij briefwisseling op initiatief van de beweging;
- bij ontmoetingen op vraag van de beweging (9 april 2008, 28 april 2010) of op vraag van het Centrum in het exclusieve kader van de adviesprocedure (14 mei 2013).

Tijdspad van de behandeling van het adviesdossier:

→ Op 3 januari 2013 kreeg het Centrum een verzoek om advies van de *ministre de l'Enfance, de la Recherche, de la Fonction Publique et des Bâtiments Scolaires* (minister bevoegd voor jeugd, onderzoek, ambtenarenzaken en schoolgebouwen) van de *Communauté Wallonie-Bruxelles* over de Zevende-dags Adventisten en, indien mogelijk, de vereniging van de jonge adventisten.

→ Op 7 januari 2013 heeft het Centrum een ontvangstbevestiging gestuurd naar de *ministre de l'Enfance, de la Recherche, de la Fonction Publique et des Bâtiments Scolaires* van de *Communauté Wallonie Bruxelles*.

→ Op 9 januari 2013 heeft het Bureau van het Centrum het verzoek om advies onderzocht, ontvankelijk verklaard en ingeschreven op de agenda van de volgende vergadering van het Centrum op 28 januari.

→ Op 28 januari 2013 heeft het Centrum een werkgroep gevormd die is samengesteld uit zes stemgerechtigde leden van de raad van bestuur, de heren Gérard De Coninck, Peter De Mey, Johan Detraux, Jean-François Husson, Eric Rober, onder het voorzitterschap van de heer Roland Planchar, en uit twee leden van de dienst, de heer Eric Brasseur, directeur, en mevrouw Anne-Sophie Lecomte, analiste. Die werkgroep zal de nodige vergaderingen wijden aan de analyse van het ontwerpadvies.

→ Op 21 maart 2013 werd een aangetekende brief gericht aan de voorzitter van de vzw *Belgisch-Luxemburgse Federatie van de zevendedags Adventskerken*, waarin hem werd meegedeeld dat het Centrum een verzoek om advies had gekregen en hij werd uitgenodigd voor een gesprek met de werkgroep van het Centrum op 29 april 2013 - van 10 uur tot 11 uur - onder voorbehoud dat hij beschikbaar is.

Opdat het Centrum over zoveel mogelijk informatiebronnen zou kunnen beschikken, was in de brief tevens vermeld dat het de vzw *Belgisch-Luxemburgse Federatie van de zevendedags Adventskerken* vrij stond om het Centrum te voorzien van alle commentaar / materiaal dat zij nuttig acht in het kader van het advies.

→ Op 11 april 2013 heeft de voorzitter van de vzw *Belgisch-Luxemburgse Federatie van de zevendedags Adventskerken* de uitnodiging aanvaard en gevraagd om de vergadering uit te stellen tot 14 mei.

→ Op 18 april 2013 heeft het Centrum aan de vzw *Belgisch-Luxemburgse Federatie van de zevendedags Adventskerken* een werkdocument (informatienota) bezorgd, opgesteld door de dienst, dat betrekking had op de beweging van de *Zevendedags Adventskerken*. Dat per zin genummerde document werd voorgelegd opdat de vzw commentaar erop zou kunnen geven.

→ Op 14 mei 2013 vond het gesprek plaats in aanwezigheid van de werkgroep van het Centrum en van twee vertegenwoordigers van de vzw *Belgisch-Luxemburgse Federatie van de zevendedags Adventskerken*. Het werd opgenomen door het Centrum.

→ Op 16 mei 2013 heeft de voorzitter van de vzw *Belgisch-Luxemburgse Federatie van de zevendedags Adventskerken* het Centrum een rapport van het ONE overgezonden over een bezoek op 11 juli 2012 aan een jongerenkamp georganiseerd door de vzw *Jeunesse adventiste en Communauté Française*, alsook reclamefolders voor jongerenactiviteiten van de beweging.

→ Op 6 juni 2013 heeft het Centrum een kopie van de transcriptie van het gesprek overgezonden aan de twee vertegenwoordigers van de vzw *Belgisch-Luxemburgse Federatie van de zevendedags Adventskerken*, waarbij hen opnieuw werd gevraagd of zij schriftelijk commentaar wilden geven bij de tekst die op 18 april werd gestuurd. Het Centrum heeft geen schriftelijke commentaar ontvangen, maar tijdens het gesprek op 14 mei 2013 werden verschillende opmerkingen geformuleerd over de weerslag van culturele verschillen, die verband houden met de regionale en andere milieus, op de wijze waarop het lidmaatschap van het adventisme wordt beleefd. De tekst geeft de indruk van een monolitische kerk, hoewel het mondiale karakter de interne verschillen, die wel degelijk bestaan, verkleint. Zo stellen de vertegenwoordigers van de vzw over het algemeen een kloof vast tussen de "geïndustrialiseerde landen en degene die dat niet zijn" inzake aangelegenheden over de schepping, seksuele geaardheid, de inachtneming van de sabbat als merkteken, onderzoekend oordeel,...

◆ Tijdens die vergaderingen heeft de werkgroep de bespreking van het ontwerpadvies voorbereid.

→ Op 2 september 2013 hebben de leden (van de raad van bestuur) van het Centrum op een plenaire vergadering de definitieve versie van het door de werkgroep voorgestelde advies goedgekeurd.

→ Op 6 november 2013 heeft het Centrum het advies gestuurd naar de *ministre de l'Enfance, de la Recherche, de la Fonction Publique et des Bâtiments Scolaires* van de *Communauté Wallonie-Bruxelles* en enkele dagen later naar de voorzitter van de vzw *Belgisch-Luxemburgse Federatie van de zevendedags Adventskerken*.

II GEGEVENS OVER DE ACTIVITEITEN VAN DE BEWEGING *KERKGENOOTSCHAP DER 7^E DAGS ADVENTISTEN:* BESCHRIJVENDE FASE

1. Het *Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten* is een groep in het verlengde van de *Millerite* beweging, een profetische beweging binnen het christendom die ontstond en zich ontwikkelde in de Verenigde Staten in de eerste helft van de 19e eeuw¹.
2. Zij is één van de families van het evangelisch protestantisme, hoewel die identiteit vaak wordt betwist wegens bepaalde specifieke kenmerken op het vlak van leer en praktijk².
3. In België heeft de Belgisch-Luxemburgse Federatie van de beweging op 1 januari 2003 een samenwerkingsakkoord gesloten met de *Verenigde Protestantse Kerk van België*, één van de twee componenten van de *Administratieve Raad van de protestants-evangelische eredienst (ARPEE)*, het administratief orgaan van de protestantse eredienst erkend door de Belgische burgerlijke autoriteiten³.

I. OORSPRONG - RETRO-ACTA

4. Het *Adventisme*⁴ wordt voor de eerste keer vermeld met betrekking tot de Amerikaan William Miller (1782-1849).
5. Nadat hij de volledige bijbel had bestudeerd, in een tijdperk waarin de evangelische milieus veel belangstelling hebben voor de profetie en voor een terugkeer naar het gedachtegoed van voor het het chiliasme⁵, heeft hij zich toegelegd op het bestuderen van de Bijbelse profetie⁶.
6. Zoals veel Bijbelverklaarders destijds, opteert W. Miller voor een Baconiaanse methode waardoor hij besluit dat de terugkeer van Christus op aarde nabij is (de advent); een terugkeer die het einde inluit van de mogelijkheid tot redding en die hij probeert te dateren⁷.
7. Zijn aandacht zal vooral uitgaan naar de *Apocalyps* van Johannes en het boek *Daniel*. In hoofdstuk 8 ervan hoort Daniel twee heiligen praten, de ene vraagt hoe lang moet worden gewacht tot de "herinvoering van het heiligdom" (hier begrepen als de terugkeer van Christus), de andere antwoordt "tot tweeduizend driehonderd nachten en ochtenden, vervolgens zal het heiligdom in ere worden hersteld"⁸.

¹ GREENLEAF Floyd, *Seventh-Day Adventists*, in HILLERBRAND Hans J. (ed.), *The Encyclopedia of Protestantism, Volume 4 S-Z index*, New York / London: Routledge, 2004, pp. 1714-1719 ; DOAN Ruth Allen, *Miller, William (1782-1489)*, in HILLERBRAND Hans J. (ed.), *The Encyclopedia of Protestantism, Volume 3 L-R*, New York / London: Routledge, 2004, blz. 1241-1244

² The Pew Forum on Religion and Public Life, *U.S. Religious Landscapes Survey 2008*, sur http://www.umsl.edu/~keelr/010/Pew_Report_on_Religion/report-religious-landscape-study-full.pdf, blz. 12 (toegang op 01/02/2013) ; MARTIN Walter, *The Kingdom of the Cults*, Minneapolis: Bethany House, 1997, blz. 517; FATH Sébastien, *Les relations entre les adventistes et les autres protestants*, Communication d'ouverture à la journée d'étude van 3 mei 2007 georganiseerd door de GSRL, blz. 2 [online]. <http://blogdesebastienfath.hautetfort.com/media/02/00/7f5503d83be0bae2a58d78ba44f98ded.pdf> (toegang op 01/02/2013) ; http://www.religionfacts.com/christianity/denominations/seventh_day_adventist.htm (toegang op 01/02/2013)

³ DANDOY Michel (dir.), *La Protestantisme. Mémoire et perspectives*, Brussel: Editions Racine, 2005, blz. 89

⁴ « (...) van het Latijn *adventus*: komst. », WILLAIME Jean-Paul, *Adventisme*, in GISEL Pierre (dir.), *Encyclopédie du protestantisme*, Paris: Editions du Cerf, 1995, blz. 16

⁵ Leer volgens welke de lichamelijke verrijzenis van Christus (parousie) voorafgaat aan zijn heerschappij op aarde voor een periode van duizend jaar voor het laatste oordeel, BLOCHER Henri, *Millenarisme* in GISEL Pierre (dir.), *Encyclopédie du protestantisme*, Paris: Editions du Cerf, 1995, blz. 974

⁶ VERFAILLIE Maurice, *L'identité religieuse au sein de l'adventisme (1850-2006)*, Paris: L'Harmattan, 2011, blz. 81, 82

⁷ DOAN Ruth Allen, *Miller, William (1782-1489)*, in HILLERBRAND Hans J. (ed.), *The Encyclopedia of Protestantism, Volume 3 L-R*, New York / London: Routledge, 2004, blz. 1241-1244; <http://www.religion.qc.ca/Fiches/fiche017.htm> (toegang op 06/04/2001); <http://www.ellenwhitecenter.org/whiteestate/porte-ouverte-fermee> (toegang op 11/02/2013)

⁸ Ndt.: « *And he said unto me, unto two thousand and three hundred days ; then shall the sanctuary be cleansed* », *1611 King James Bible*, Dn 8 :14

8. Gelet op het interpreterende beginsel dat het woord "dag" in die boeken in feite wijst op een jaar in daadwerkelijke tijd en hij het jaar 457 voor Christus⁹ als het vertrekpunt van zijn berekeningen neemt, besluit W. Miller dat de terugkeer van Christus zou moeten plaatsvinden tussen 21 maart 1843 en 21 maart 1844¹⁰.

9. Vanaf 1831 gaat hij naar steden en dorpen, van kerk naar kerk, om zijn boodschap van het einde der tijden te verkondigen en engageert hij zich in een uitgebreide reveilbeweging die heel wat volgelingen om zich heen verzamelt¹¹.

10. Zodra de datum van 21 maart 1844 voorbij was en werd vastgesteld dat de aangekondigde terugkeer van Christus niet plaatsgevonden had, werden nieuwe data voor die terugkeer in het vooruitzicht gesteld.

11. Uiteindelijk verkondigde Samuel S. Snow de datum van 22 oktober 1844¹².

12. Zodra die datum voorbij was en een nieuwe confrontatie met wat voor velen een "non-gebeurtenis" leek, niet uit de weg kon worden gegaan, ¹³ keerden bepaalde getrouwen¹⁴ die zich rond W. Miller hadden verzameld, terug naar hun respectieve kerken of zij keerden zich af van het geloof¹⁵.

13. Anderen, die het *Millerisme* niet afvallen, herinterpreteren de gebeurtenissen, wat leidt tot het ontstaan van drie "delen" in de beweging¹⁶:

14. ↪ de *Adventisten* "van de open deur" (*albanisten*) die geloven dat er een vergissing in de tijd is gemaakt en menen dat op 22 oktober 1844 geen voorspelling is uitgekomen.

15. Het feit dat Christus niet was teruggekomen op die datum betekent voor hen dat de periode van 2300 dagen van het boek *Daniel* niet in 1844 afloopt, maar op een latere datum, dat de parabel van de tien wijze en dwaze maagden¹⁷ nog niet vervuld is en dat de "poort van de redding" geopend blijft¹⁸.

15. ↪ De *Adventisten* "van de gesloten deur" die beweren dat een profetie in vervulling is gegaan op 22 oktober 1844 en die onderverdeeld zijn in twee subfamilies¹⁹:

16. ↪ de *spiritualisten* die beweren dat er geen enkele fout is gemaakt, aangezien Christus wel degelijk teruggekeerd was op 22 oktober 1844; "(...) een spiritueel bezoek in de harten van de gelovigen in plaats van een zichtbare verschijning in de wolken van de hemel"²⁰.

⁹ Septième année de règne d'Artaxerxès Ier, grand roi achéménide

¹⁰ VERFAILLIE Maurice, *L'identité religieuse au sein de l'adventisme (1850-2006)*, Paris: L'Harmattan, 2011, blz. 82; LEHMANN Richard, *Les Adventistes du Septième Jour*, Maredsous: Editions Brepols, 1987, blz. 12;

<http://www.religioustolerance.org/sda.htm> (toegang op 15/03/2001); VERNETTE Jean, MONCELON Claire, *Dictionnaire des groupes religieux aujourd'hui*, Paris: PUF, 1996, blz. 18

¹¹ DOAN Ruth Allen, *Miller, William (1782-1489)*, in HILLERBRAND Hans J. (ed.), *The Encyclopedia of Protestantism, Volume 3 L-R*, New York / London: Routledge, 2004, blz. 1241-1244; LEHMANN Richard, *Les Adventistes du Septième Jour*, Maredsous: Editions Brepols, 1987, blz. 13

¹² BRUINSMA Reinder, *Het zevende-dags adventisme*, Kampen: Uitgeverij Kok, 1999, blz. 20; LAWSON Ronald, *Sect-State Relations: Accounting for the Differing Trajectories of Seventh-day Adventists and Jehovah's Witnesses in Sociology of Religion*, 1995, 56:4, blz. 351; HOEKEMA Anthony A., *The Four Major Cults*, Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 1986, blz. 91

¹³ Die datum wordt thans in de geschiedenis van de adventistische beweging aangeduid als die van de "grote teleurstelling", LAND Gary, *Historical Dictionary of the Seventh-Day Adventists*, Lanham/Toronto/Oxford: The Scarecrow Press, Inc, 2005, blz. 118

¹⁴ Op die datum wordt het aantal *Millerites* geschat op 100 000, PARTRIDGE Christopher (ed), *Dictionary of Contemporary Religion in the Western World*, Leicester: Inter-Varsity Press, 2002, blz. 339

¹⁵ LEHMANN Richard, *Les Adventistes du Septième Jour*, Maredsous: Editions Brepols, 1987, blz. 14

¹⁶ KNIGHT George R., *En quête d'identité. Les grandes étapes de l'histoire des croyances adventistes*, Dammarie-Lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2008, blz. 62

¹⁷ Mt 25

¹⁸ KNIGHT George R., *En quête d'identité. Les grandes étapes de l'histoire des croyances adventistes*, Dammarie-Lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2008, blz. 59-61; CHANDLER J.L., *Le Millérisme éclaté*, 19/02/2008 op

<http://www.dixmai.com/archive/2008/02/19/le-millerisme-eclate-de-jl-chandler.html#> (toegang op 12/02/2013);

<http://www.ellenwhitecenter.org/whiteestate/porte-ouverte-fermee> (toegang op 11/02/2013)

¹⁹ KNIGHT George R., *En quête d'identité. Les grandes étapes de l'histoire des croyances adventistes*, Dammarie-Lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2008, blz. 60

17. Volgens hen is de "poort van de redding" voor altijd gesloten en zijn enkel zij die op die datum Christus opwachtten, gered²¹.
18. ↳ de *sabbatisten* voor wie er geen vergissing in de tijd is gemaakt, maar een vergissing over de aard van de voorspelling die is uitgekomen.
19. Wanneer Christus op die datum niet terugkeert op aarde, zoals aangekondigd, opperen Owen Russell Loomis Crosier en Hiram Edson²² de idee dat het te zuiveren heiligdom in feite het goddelijke heiligdom is waarnaar wordt verwezen in de *Brief aan de Hebreëën*.
20. Volgens die interpretatie is Christus op 22 oktober 1844 in de tweede fase van zijn ambt in het goddelijke heiligdom gekomen.
21. De ontwikkeling van dit concept leidt tot de leer van het "onderzoekend oordeel", een periode tijdens welke Christus, volgens de *sabbatisten*, alle mensen onderzoekt, dood of levend, en bepaalt welke mogen deelnemen aan het toekomstige Koninkrijk van God²³.
22. Ellen White (Ellen Gould Harmon), James White en Joseph Bates behoren tot die derde *Milleritische* beweging. Samen organiseren zij de *sabbatistische* beweging en richten een eigen groep op die in 1860 de naam *Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten* krijgt.
23. In 1861 wordt een eerste federatie van kerken opgericht, in 1863 ontstaat de Algemene Conferentie in Battle Creek (Michigan, Verenigde Staten).
24. Dat is de centrale zetel van de beweging die eigenlijk beoogde alle federaties van kerken²⁴ samen te brengen.
25. In het begin telde de vereniging ongeveer 3 500 leden, maar dankzij intens evangelisatie- en missiewerk opgestart vanaf de jaren 1870 kende de vereniging een forse expansie²⁵.
26. Volgens de eigen cijfers, vastgesteld op 31 december 2010, is het *Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten* thans actief in 209 landen. Volgens de cijfers van 30 juni 2011 telt het 17 214 683 leden verspreid over 71 048 lokale vergaderingen²⁶.

²⁰ KNIGHT George R., *En quête d'identité. Les grandes étapes de l'histoire des croyances adventistes*, Dammarie-Lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2008, blz. 61

²¹ CHANDLER J.L., *Le Millérisme éclaté*, 19/02/2008 sur <http://www.dixmai.com/archive/2008/02/19/le-millerisme-eclate-de-jl-chandler.html#> (accès le 12/02/2013); KNIGHT George R., *En quête d'identité. Les grandes étapes de l'histoire des croyances adventistes*, Dammarie-Lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2008, blz. 20

²² "We started, and while passing through a large field I was stopped midway of the field. Heaven seemed open to my view, and I saw distinctly and clearly that instead of our High Priest coming out of the Most Holy of the heavenly sanctuary to come to this earth on the tenth day of the seventh month, at the end of the 2300 days, He for the first time entered on that day the second apartment of that sanctuary. He had a work to perform in the most holy before coming to this earth.", fragment uit een manuscript van Hiram Edson geciteerd in HOEKEMA Anthony A., *The Four Major Cults*, Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 1986, blz. 92-93

²³ http://www.adventiste-neuilly.com/index.php?option=com_content&limitstart=190 (accès le 14/02/2013); PARTRIDGE Christopher (ed), *Dictionary of Contemporary Religion in the Western World*, Leicester: Inter-Varsity Press, 2002, blz. 339-340; LAND Gary, *Historical Dictionary of the Seventh-day Adventists*, Lanham/Toronto/Oxford: The Scarecrow Press, 2005, blz. 146; LEWIS J.R., *Odd Gods, New Religions and the Cult Controversy*, New York: Prometheus Books, 2001, blz. 120; <http://www.religion.qc.ca/Fiches/fiche017.htm> (toegang op 06/04/2001); HOEKEMA Anthony A., *The Four Major Cults*, Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 1986, blz. 93-94

²⁴ Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten, *Manuel d'Eglise, Révision 2005*, Dammarie-lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2006, blz. xxi; GREENLEAF Floyd, *Seventh-Day Adventists*, in HILLERBRAND Hans J. (ed.), *The Encyclopedia of Protestantism, Volume 4 S-Z index*, New York / London: Routledge, 2004, blz. 1714; PARTRIDGE Christopher (ed), *Dictionary of Contemporary Religion in the Western World*, Leicester: Inter-Varsity Press, 2002, blz. 339

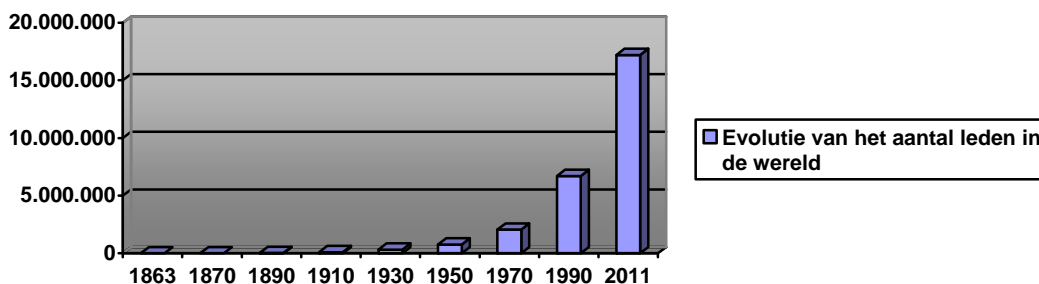
²⁵ DENAUX Adelbert, *Godsdienstsekten in Vlaanderen*, Leuven: Davidsfonds, 1982, blz. 89; HOEKEMA Anthony A., *The Four Major Cults*, Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 1986, blz. 99; SPENCE Hartzell, *The Story of America's Religions*, New York: Holt, Rinehart and Winston, 1960 cité sur http://www.adherents.com/Na/Na_594.html (toegang op 11/03/2013)

²⁶ <http://www.adventist.org/world-church/facts-and-figures/index.html> (toegang op 12/03/2013)

27. Er moet worden opgemerkt dat de beweging, om theologische redenen, in beginsel enkel gedoopte personen als leden telt en dat het doopsel pas op volwassen leeftijd plaatsvindt.

28. De cijfers zijn dus indicatief, maar stemmen niet precies overeen met de werkelijkheid in het veld, aangezien zij bijvoorbeeld geen rekening houden met de kinderen betrokken bij activiteiten van de beweging, maar wel met gedoopte personen die niet meer op regelmatige basis aan een vergadering zouden deelnemen.²⁷

29. Grafisch²⁸:

II INPLANTING IN BELGIË

30. De beweging is sinds 1897 actief in België, het jaar waarop een missionaris uit Zwitserland in ons land aankwam.

31. Het jaar erop werd hij verwoegd door een tweede missionaris en daaruit volgt de oprichting van de eerste georganiseerde kerk van de beweging op ons grondgebied.

32. Het missiewerk is in een eerste fase gericht op de Franstalige bevolking van het land. Vanaf 1904 wordt ook in het Nederlandstalige landsgedeelte missiewerk ontplooid²⁹.

33. De laatste cijfers waarover wij voor België beschikken, komen van de beweging en maken gewag van 32 lokale kerken en ongeveer 2000 leden³⁰.

²⁷ DESPLAN Fabrice, DERICQUEBOURG Regis (dir.), *Ces protestants que l'on dit Adventistes*, Paris: L'Harmattan, 2008, blz. 45

²⁸ SPENCE Hartzell, *The Story of America's Religions*, New York: Holt, Rinehart and Winston, 1960 geciteerd op http://www.adherents.com/Na/Na_594.html (toegang op 11/03/2013); <http://www.adventist.org/world-church/facts-and-figures/index.html> (toegang op 12/03/2013); http://www.adherents.com/Na/Na_594.html (toegang op 11/03/2013); http://www.adherents.com/Na/Na_595.html (toegang op 11/03/2013)

²⁹ LAND Gary, *Historical Dictionary of the Seventh-Day Adventists*, Lanham/Toronto/Oxford: The scarecrow Press, 2005, blz. 39

³⁰ <http://www.adventist.be/french/bodyfr.php?a=2> (toegang op 01/03/2013)

III. THEOLOGISCHE VERANKERING EN LEER

34. Wat de leer betreft, deelt het *Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten* de belangrijkste fundamentele geloofselementen van het conservatieve protestantisme.

35. Het kerkgenootschap verkondigt ook de Drievuldigheid en de maagdelijke geboorte van Christus, zijn dubbele natuur, zijn verlossende dood en zijn verrijzenis, zijn terugkeer, de verantwoording door het geloof, het bestaan van een conflict tussen Christus en Satan, het Bijbelse verhaal van de schepping,...

36. De geloofsbelijdenis van de groep bestaat om preciezer te zijn in de uiteenzetting van 28 fundamentele overtuigingen.

37. Dit document, waarvan verschillende opeenvolgende versies bestaan³¹, kan nog steeds worden gewijzigd tijdens de vergaderingen van de algemene conferentie.

38. Die mogelijkheid tot aanpassing en dus tot ontwikkeling van de leer van het *Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten* kan worden begrepen als rekening wordt gehouden met het standpunt van de eerste leiders van de beweging "(...) tegen enige formele verklaring van dogmatisch geloof dat nooit zou kunnen worden veranderd"³².

39. De eerste van de 28 fundamentele geloofsovertuigingen, het enige credo dat de andere geloofsovertuigingen ondersteunt, is de uiting van de toetreding van de beweging tot het beginsel van de hervorming *sola scriptura*.

40. Bijgevolg is de Bijbel, het woord geïnspireerd op God, de ultieme autoriteit inzake geloof en goed gedrag.

41. Hoewel de Bijbel de "openbaring van de goddelijke wil" is³³, gaat het hier, zoals dat het geval kan zijn in andere protestantse groepen, niet erom een letterlijke lezing te geven van de Geschriften waarbij enige exegetische methode wordt uitgesloten³⁴.

42. Zo moet de Bijbel worden gelezen en geïnterpreteerd rekening houdend met de context (eeuw, cultureel kader) waarin hij is geschreven en kan hij begrijpelijk worden gemaakt door de traditie en inzonderheid door de geschriften van Ellen White³⁵.

43. Conform het bepaalde in de vorige paragraaf, kan een en ander worden uitgelegd door het gegeven dat de eerste leiders van de beweging de verklaring van onveranderlijke dogmatische overtuigingen hebben afgewezen door in te stemmen met twee concepten, te weten: 1/ de idee dat het begrip van de Bijbel, dus van de goddelijke wil, enkel geleidelijk kan worden opgedaan en 2/ een dynamisch concept van de huidige waarheid dat ter verduidelijking wordt uitgedrukt in dit citaat van Ellen White: "Wat God thans door zijn dienaars laat verkondigen zou misschien niet de waarheid zijn geweest twintig jaar geleden, maar het is de boodschap van God voor deze tijd"³⁶.

44. Hoewel vanuit dogmatisch oogpunt werd gesteld dat het *Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten* de kern van de fundamentele overtuigingen van het conservatief protestantisme deelde, onderscheidde het zich echter ervan door drie belangrijke thema's:

³¹ Er bestaan drie grote versies, 1872, 1931, 1980, Cf. PÖHLER Rolf J., *Continuity and Change in Adventist Teaching*, Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH, 2000, blz. 257-276

³² KNIGHT George R., *En quête d'identité. Les grandes étapes de l'histoire des croyances adventistes*, Dammarie-Lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2008, blz. 23

³³ KNIGHT George R., *En quête d'identité. Les grandes étapes de l'histoire des croyances adventistes*, Dammarie-Lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2008, blz. 217

³⁴ KNIGHT George R., *En quête d'identité. Les grandes étapes de l'histoire des croyances adventistes*, Dammarie-Lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2008, blz. 217; Nota overhandigd aan het I.A.C.S.S.O. door de vertegenwoordigers van het Belgische *Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten* op 9 april 2008; CHRYSSIDES George D., *Historical Dictionary of New Religious Movements*, Lanham/London: The Scarecrow Press, 2001, blz. 92-93

³⁵ Nota overhandigd aan het I.A.C.S.S.O. door de vertegenwoordigers van het Belgische *Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten* op 9 april 2008

³⁶ Manuscrit 8a d'Ellen White, 1888 geciteerd in KNIGHT George R., *En quête d'identité. Les grandes étapes de l'histoire des croyances adventistes*, Dammarie-Lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2008, blz. 217; KNIGHT George R., *En quête d'identité. Les grandes étapes de l'histoire des croyances adventistes*, Dammarie-Lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2008, blz. 19-3

45. ① artikel 20 van de fundamentele geloofsovertuigingen - het naleven van de sabbat, vierde gebod van de Tien Geboden, de zevende dag van de week, te weten de zaterdag en niet de zondag.
46. Die dag, die het *Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten* ziet als een "herdenking van de schepping" ³⁷ ingesteld door God, is een dag van gemeenschap met hem, van rust, van verering en van dienstbaarheid.
47. De leden van de groep onthouden zich zoveel mogelijk van werken of het zich overgeven aan mondain plezier (seculier).
48. Sinds de geschriften van Joseph Bates over dat onderwerp in de jaren 1840, is de inachtneming van de sabbat op zaterdag een handeling die de groep beschouwt als een teken van herkenning van de "echte kinderen van God", bezegeld met het zegel van God. De inachtneming van de zondag zou het bewijs zijn van de samenwerking van de Kerk en de antichrist, het teken van de Duivel.³⁸ Het *Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten* vereenzelvigd zich met "de restkerk", de kern gecreëerd om de bevelen van God te bewaren in een tijd van veralgemeende geloofsverzaking³⁹.
49. ② De artikelen 24 tot 28 van de fundamentele geloofsovertuigingen - het eschatologische systeem en het begrip van de dood.
50. Voor het *Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten* is de terugkeer van Christus op aarde nabij.
51. Volgens de beweging is Christus in 1844 het goddelijke heiligdom binnentreden, de laatste fase van zijn ambt van verzoening.
52. Het einde van die laatste fase, die bestaat in het opzetten van het onderzoekend oordeel, betekent het einde van enige mogelijkheid tot heil voor de Mens.
53. Bij zijn tweede komst, terwijl de "verdoemden" sterven, zullen de reeds gestorven "rechtvaardigen" verrijzen en samen met de nog levende "rechtvaardigen" geprezen worden en naar de hemel worden gevoerd voor een periode van duizend jaar (millennium), een voorbereiding op een eeuwigheid die moet worden doorgebracht op een aarde die in zijn oorspronkelijke staat is hersteld.
54. Tijdens deze periode zullen op de uitgestorven aarde enkel Satan en zijn engelen achterblijven.
55. Op het einde van het millennium zullen Christus en de "rechtvaardigen" (het nieuwe Jeruzalem) terugkeren op aarde en zullen de "verdoemden" uit de dood opstaan.
56. Die laatsten zullen samen met Satan en zijn engelen een aanvalspoging ondernemen op het nieuwe Jeruzalem, maar zij zullen worden vernietigd door het vuur van God.
57. In tegenstelling tot de andere protestantse verenigingen gelooft het *Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten* niet in het bestaan van de hel, noch in de onsterfelijkheid van de ziel.
58. Het kerkgenootschap stelt de dood gelijk met een toestand van onbewuste slaap en denkt dat er op het einde der tijden een totale vernietiging van Satan en de zijnen zal komen⁴⁰.

³⁷ 20e geloofsregel op <http://www.adventiste.org/-les-croyances-fondamentales> (toegang op 15/02/2013)

³⁸ GANE Erwin, VAN DOLSON Leo, *This We Believe. An overview of the teachings of Seventh-day Adventists*, Boise/Oshawa: Pacific Press Publishing Association, 1993, blz. 171-181; LEHMANN Richard, *Les Adventistes du Septième Jour*, Maredsous: Editions Brepols, 1987, blz. 42-43; - HOEKEMA Anthony A., *The Four Major Cults*, Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 1986, blz. 95-96; LAND Gary, *Historical Dictionary of the Seventh-Day Adventists*, Lanham/Toronto/Oxford: The Scarecrow Press, Inc, 2005, blz. 255-257; NEWPORT Kenneth, *The Heavenly Millennium of Seventh-Day Adventism*, in HUNT Stephen (éd.), *Christian Millenarianism. From the Early Church to Waco*, London: Hurst & Company, 2001, blz. 138; http://www.paea.adventiste.pf/site_data/748/assets/0010/4034/7.doc (toegang op 27/02/2013); <http://www.religion.qc.ca/Fiches/fiche017.htm> (toegang op 06/04/2001); KELLY Russell Earl, *Exposing Seventh-Day Adventism*, Lincoln: iUniverse, 2005, blz. 3

³⁹ VANCE Laura L., *Seventh-day Adventism in Crisis*, Urbana/Chicago: University of Illinois Press, 1999, blz. 41; Croyance fondamentale nr. 13 geciteerd in KNIGHT George R., *En quête d'identité. Les grandes étapes de l'histoire des croyances adventistes*, Dammarie-Lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2008, blz. 223

⁴⁰ http://www.religionfacts.com/christianity/denominations/seventh_day_adventist.htm (toegang op 20/03/2013); SANDERS J. Oswald, *Cults and Isms*, London: Lakeland, 1980, blz. 120-121

59. Die vernietiging zal de aarde haar oorspronkelijke paradijselijke aard teruggeven, waarbij ze voor altijd zal worden gezuiverd en bevrijd van zonde en dood⁴¹.
60. De leer van de "gesloten deur", waarvan de adventisten-sabbatisten bij het begin deel uitmaakten, is afgezworen vanaf de jaren 1850, wat heeft bijgedragen tot de evangeliserende identiteit van de beweging⁴².
70. ③ Artikel 18 van de fundamentele geloofsovertuigingen - de gave der profetie en het belang dat wordt toegekend aan de figuur en de geschriften van Ellen G. White.
71. Ellen White is geboren als Ellen Gould Harmon in 1827 in de staat Maine (Verenigde Staten) en opgevoed in een besloten methodistische kring. Zij vervoegde de milleritische beweging toen zij dertien jaar was en voor de eerste keer de preken van William Miller bijwoonde in Portland⁴³.
72. Zij zegt dat zij na de "grote teleurstelling" eind 1844 haar eerste visioen heeft gekregen: terwijl zij in gezelschap was van andere millerieten, voelt zij de kracht van God op haar zoals nooit voorheen en ziet zij de adventisten voortgaan op een smalle weg in de richting van de Stad van God, het nieuwe Jeruzalem, met Jezus als gids en leider⁴⁴.
73. Ellen G. White vertelt dat zij haar tweede visioen een week later kreeg.
74. Zij vertelt het volgende: "Tijdens mijn tweede visioen, ongeveer een week na het eerste, vertelde de Heer mij welke beproevingen mij ten deel zouden vallen en zei hij mij dat ik aan de anderen moest gaan verkondigen wat hij mij had geopenbaard.
75. Er werd mij gezegd er fel verzet zou zijn tegen mijn opdracht en dat mijn hart vervuld zou zijn van angst, maar dat de genade Gods voldoende zou zijn om mij door alles heen te dragen"⁴⁵.
76. Ellen G. White is een breedvoerige auteur, ze is medestichter van een beweging die zij tot een geheel helpt maken en door haar erkend wordt als de beweging die haar de gave van de voorspelling heeft getoond. Zij blijft ongetwijfeld één van de meest symbolische figuren van het *Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten*.
77. Haar geschriften "(...) vormen een toonaangevende bron van waarheid en verschaffen het Kerkgenootschap moed, richtlijnen, instructies en afkeuring."⁴⁶.
78. Die geschriften worden echter ook niet beschouwd als onfeilbaar en moeten worden getoetst aan de Bijbel, dat het ultieme gezag blijft⁴⁷.
79. Deze geschriften, die in de beweging aanleiding hebben gegeven tot een grote polemiek vanaf de jaren 1970 wanneer verschillende actoren Ellen G. White verweten dat zij sommige van haar tijdgenoten had geplagieerd⁴⁸, zijn niet universeel van toepassing, zijn niet gelijk aan de Bijbel, voegen niets eraan toe en halen niets eruit⁴⁹.

⁴¹ NEWPORT Kenneth, *The Heavenly Millenium of Seventh-Day Adventism*, in HUNT Stephen (éd.), *Christian Millenarianism. From the Early Church to Waco*, London: Hurst & Company, 2001, blz. 131-148; PÖHLER Rolf J., *Continuity and Change in Adventist Teaching*, Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH, 2000, blz. 71-108

⁴² VANCE Laura L., *Seventh-day Adventism in Crisis*, Urbana/Chicago: University of Illinois Press, 1999, pp. 28-29

⁴³ NUMBERS Ronald L., *Prophetess of Health. A Study of Ellen G. White*, Grand Rapids/Cambridge: William B. Eerdmans Publishing Company, 2008, blz. 44-51; LAND Gary, *White, Ellen Gould (1827-1915)*, in HILLERBRAND Hans J. (ed.), *The Encyclopedia of Protestantism, Volume 4, S-Z*, New York / London: Routledge, 2004, blz. 2004

⁴⁴ HOEKEMA Anthony A., *The Four Major Cults*, Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 1986, blz. 97; NUMBERS Ronald L., *Prophetess of Health. A Study of Ellen G. White*, Grand Rapids/Cambridge: William B. Eerdmans Publishing Company, 2008, blz. 56-57, 294; <http://text.egwwritings.org/publication.php?pubtype=Book&bookCode=LS&pagenumber=64> (toegang op 13/03/2013)

⁴⁵ Ndt. : « *In my second vision, about a week after the first, the Lord gave me a view of the trials through which I must pass, and told me that I must go and relate to others what He had revealed to me. It was shown me that my labors would meet with great opposition, and that my heart would be rent with anguish; but that the grace of God would be sufficient to sustain me through all* » sur <http://text.egwwritings.org/publication.php?pubtype=Book&bookCode=LS&pagenumber=69> (toegang op 13/03/2013)

⁴⁶ Artikel 18 van de fundamentele geloofsovertuigingen.

⁴⁷ BARRETT David, *The New Believers. A Survey of Sects, Cults and Alternative Religions*, London: Cassell & co, blz. 171; VANCE Laura L., *Seventh-day Adventism in Crisis*, Urbana/Chicago: University of Illinois Press, 1999, blz. 25

⁴⁸ VANCE Laura L., *Seventh-day Adventism in Crisis*, Urbana/Chicago: University of Illinois Press, 1999, blz. 77-81

⁴⁹ http://www.god.andrews.edu/docs/14_colin_standish.doc (toegang op 15/02/2013); WALDECK Val, *What Do They Believe?*, Durban, 2001, blz. 95

IV. NALEVING VAN GODSDIENSTPLICHTEN EN SACRAMENTEN

80. De viering van de sabbat is het orgelpunt van de naleving van de godsdienstplichten van het *Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten*.

81. Elke zaterdagmorgen komen de volgelingen gedurende ongeveer twee uur samen om de eredienst te vieren. Die begint met de "sabbatschool", te weten groeps gesprekken over Bijbelse thema's, gevolgd door een moment van aanbidding (gebeden, liederen, offerande, zegening).

82. De rest van de zaterdag wordt gewijd aan familiale activiteiten, ziekenbezoek en activiteiten georganiseerd door de vergadering⁵⁰.

83. Andere ontmoetingen vinden plaats tijdens de week.

84. De leden van de beweging komen samen voor Bijbelstudie, de wekelijkse gebedsvergadering, de voorbereiding van de bijdrage aan een boek over thema's die tijdens de eredienst zullen worden besproken...⁵¹.

85. In ideale omstandigheden besteden de leden van de beweging elke dag een ogenblik aan Bijbelstudie en aan gebed⁵².

86. Inzake het aantal rituele vieringen kan nog het volgende worden vastgesteld:

87. - het doopsel: *het Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten* viert het doopsel door onderdompeling van enkel de volwassenen⁵³ op grond van het beginsel dat geloof, berouw en aanvaarding van Christus als redder voorafgaande voorwaarden zijn voor het doopsel en dat de kinderen niet kunnen voldoen aan die eisen⁵⁴.

88. De doopceremonie op zich wordt steeds voorafgegaan door catechese, een openbaar onderzoek door de kerk of door een representatief comité en het uitspreken van de doopwens, waarbij de kandidaat instemt met de dogmatische geloofsovertuigingen van de beweging en bevestigend antwoordt op dertien vragen⁵⁵.

89. - viering van het Heilig Avondmaal: *het Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten* praktiseert deze herdenkingsceremonie van de kruisiging van Christus vier keer per jaar.

90. Het gebruik van niet-gefermenteerd druivensap en brood, symbolen voor het lichaam en het bloed van Christus, wordt voorafgegaan door de rituele wassing van de voeten⁵⁶.

⁵⁰ BRUINSMA Reinder, *Het zevende-dags adventisme*, Kampen, Uitgeverij Kok, 1999, blz. 79-82

⁵¹ HOEKSTRA E.G., IPENBURG M.H., *Wegwijs in religieuze levensbeschouwelijk Nederland*, Kampen: Kok, 1995, blz. 360.

⁵² nota overhandigd aan het I.A.C.S.S.O. door de vertegenwoordigers van het Belgische *Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten* op 9 april 2008; VANCE Laura L., *Seventh-day Adventism in Crisis*, Urbana/Chicago: University of Illinois Press, 1999, blz. 62-63

⁵³ Onder "volwassen" wordt verstaan "de jaren van verstand bereikt hebben"

⁵⁴ HOEKEMA Anthony A., *The Four Major Cults*, Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 1986, blz. 132

⁵⁵ *Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten*, *Manuel d'Eglise, Révision 2005*, Dammarie-lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2006, blz. 29-36

⁵⁶ *Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten*, *Manuel d'Eglise, Révision 2005*, Dammarie-lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2006, blz. 77-82; nota overhandigd aan het I.A.C.S.S.O. door de vertegenwoordigers van het Belgische *Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten* op 9 april 2008; HOEKEMA Anthony A., *The Four Major Cults*, Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 1986, blz. 134-135

V. STRUCTUUR EN ORGANISATIE

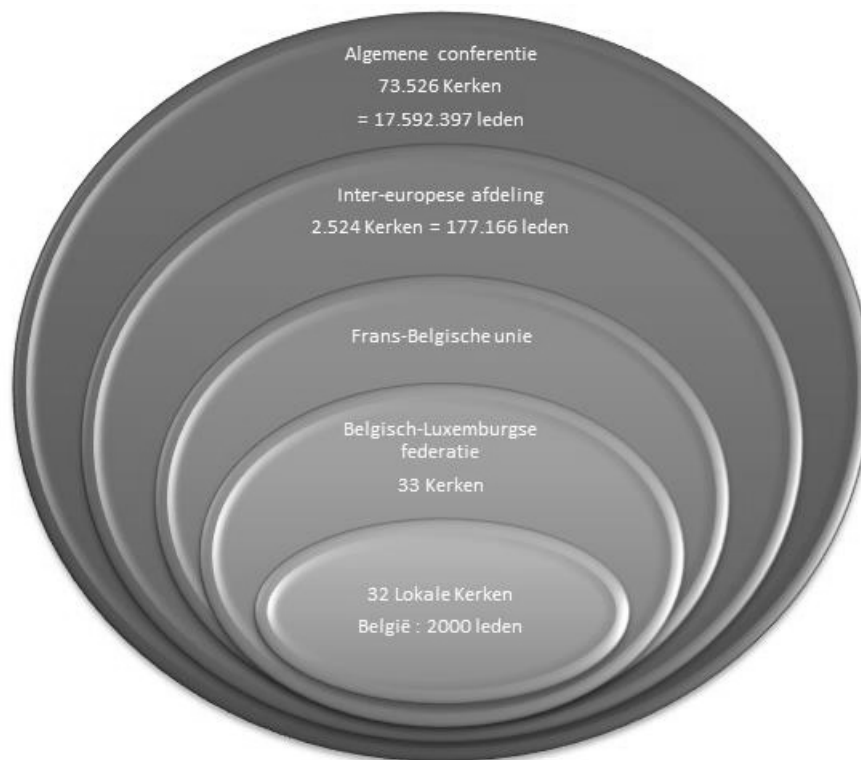
91. Het *Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten* werkt volgens een stelsel van representatieve, federatieve en gecentraliseerde democratie. Het is als volgt gestructureerd⁵⁷:
92. de kerken of lokale vergaderingen vormen de basis van de internationale beweging.
93. Elke vergadering wordt geleid door één of meer ouderlingen, een dominee en een kerkcomité;
94. de federaties (of missies) groeperen de verschillende vergaderingen op een welbepaald territorium.
95. Zij staan onder het voorzitterschap van een voorzitter en een federatiecomité
96. de unies groeperen de federaties van een uitgebreider territorium.
97. Zij staan onder het voorzitterschap van een voorzitter en een uniecomité.
98. de algemene conferentie, die zich sinds 1989 bevindt in Silver Spring (Maryland, Verenigde Staten) is het hoofdkwartier van de beweging.
99. De algemene conferentie heeft, om haar opdracht te vervullen, afdelingen opgericht waarvoor zij tijdens haar sessies leidinggevend en aanwijst.
100. Thans zijn er vijftien afdelingen⁵⁸.
101. Elk lid van een lokale vergadering heeft een stem bij de keuze van de leidinggevend en, met uitzondering van de keuze van de dominee, die door de federatie wordt gemaakt.
102. De leidinggevend en van de hogere organen worden tijdens regelmatige vergaderingen gekozen door afgevaardigden die democratisch gekozen worden naar rato van het aantal leden van elke kerk.
103. Volgens die structuur zijn de lokale vergaderingen van het *Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten* in België dus opgenomen in de Belgisch-Luxemburgse federatie, een deel van de Frans-Belgische unie die zelf afhangt van de inter-Europese afdeling (vorige Europees-Afrikaanse afdeling)⁵⁹.

⁵⁷ MELTON J. Gordon, *Encyclopedia of American Religions, Sixth Edition*, Detroit/London: Gale, 1999, blz. 535; Nota overhandigd aan het I.A.C.S.S.O. door de vertegenwoordigers van het Belgische *Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten* op 9 april 2008; <http://www.religion.qc.ca/Fiches/fiche017.htm> (toegang op 06/04/2001)

⁵⁸ <http://www.adventist.org/world-headquarters/index.html> (toegang op 13/02/2013); <http://www.adventist.org/world-church/facts-and-figures/structure/index.html> (toegang op 13/02/2013); Nota overhandigd aan het I.A.C.S.S.O. door de vertegenwoordigers van het Belgische *Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten* op 9 april 2008; LAND Gary, *Historical Dictionary of the Seventh-day Adventists*, Lanham/Toronto/Oxford: The Scarecrow Press, 2005, blz. 221; POLLOCK Robert, *The Everything World's Religions Book*, Avon: Adams Media Corporation, 2002, blz. 56; <http://www.adventist.org/world-church/world-divisions/index.html> (toegang op 01/03/2013); VANCE Laura L., *Seventh-day Adventism in Crisis*, Urbana/Chicago: University of Illinois Press, 1999, blz. 59

⁵⁹ <http://www.adventist.be/french/bodyfr.php?a=6&b=1> (toegang op 01/03/2013); <http://www.adventistdirectory.org/viewAdmField.aspx?AdmFieldID=EUD> (toegang op 01/03/2013); <http://www.adventist.be/french/bodyfr.php?a=2> (toegang op 01/03/2013); <http://www.adventistdirectory.org/ViewAdmField.aspx?AdmFieldID=GC> (toegang op 01/03/2013)

104. Schema:

105. Nog steeds op structureel vlak heeft de Belgisch-Luxemburgse federatie van het *Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten* in januari 2013 een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de Verenigde Protestantse Kerk in België (VPKB), één van de twee onderdelen van de Administratieve Raad van de Protestantse-Evangelische Eredienst (ARPEE), een orgaan dat beoogt op te treden bij de burgerlijke autoriteiten in de hoedanigheid van administratieve vertegenwoordiger van de protestants-evangelische eredienst in de naam van de VPKB en van de Federale Synode van Protestantse en Evangelische Kerken en alle aangelegenheden die door de burgerlijke autoriteiten aan de protestantse eredienst zijn toevertrouwd, te organiseren⁶⁰.

106. Hierna volgt de tekst van drie van de vijf artikelen van dit akkoord, dat opheldering verschaft over de praktische gevolgen van een dergelijk partnerschap:

"Als kerkgenootschappen behorend tot een brede protestantse familie, erfgename van de apostelen en van de Reformatie, willen wij de onderlinge verbondenheid en de gemeenschappelijke opdracht tot getuigenis een betere uitdrukking geven via de nu volgende overeenkomst:

1. Wij, de Verenigde Protestantse Kerk in België (...) en de Belgisch-Luxemburgse Federatie van het Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten, erkennen wederzijds onze bewegingen als een duidelijke uitdrukking van het Lichaam van Christus in ons land.

Wij verklaren dat wij zowel onze punten van toenadering als onze verschillen ten volle in acht nemen. Die staan een partnerschap niet in de weg. Wij verklaren ook dat wij het beleven van onze twee sacramenten / Bijbelse instellingen (doopsel en Heilig Avondmaal) in acht nemen, alsook onze verschillende ambten en diensten.

2. Op basis van die erkenning willen wij samen, als Verenigde Protestantse Kerk in België en als Belgisch-Luxemburgse Federatie van het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten, verenigd in een partnerschap, de referentie zijn voor de federale overheden en overheden van de gemeenschappen en de gewesten, waarvoor wij de verantwoordelijkheid van de inhoud en van het beheer dragen.

Het betreft de eredienst van de kerk in aalmoezenierschap (strijdkrachten, penitentiaire inrichtingen en ziekenhuizen, luchthavens, migranten); het religieus-protestants onderwijs in niet-confessionele scholen, religieus-protestantse uitzendingen op openbare radio en televisie, de indiening van dossiers voor de erkenning van betrekkingen van dominee, te weten de gemeenten bij de burgerlijke overheden. Die lijst is exhaustief.

3. Concreet betekent dit dat de partnerbeweging van de VPKB, de Belgisch-Luxemburgse Federatie van het Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten in de commissies zetelt en bovengenoemde op voet van gelijkheid behandelt. Ingeval de deelneming aan commissies problemen oplevert, moeten alternatieve nadere regels worden overeengekomen⁶¹.

⁶⁰ <http://www.cacpe.be/index.php?page=statuts> (toegang op 12/03/2013); <http://www.adventist.be/french/epub.php> (toegang op 12/03/2013); DANDOY Michel (dir.), *La Protestantisme. Mémoire et perspectives*, Brussel: Editions Racine, 2005, blz. 89

⁶¹ <http://www.adventist.be/french/epub.php> (toegang op 12/03/2013)

VI. HULPORGANISATIES / PARA-KERKELIJKE ACTIVITEITEN

107. Van de oorspronkelijk bescheiden groep van enkele honderden ontgoochelde Millerieten is het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten* uitgegroeid tot een internationale organisatie die religieuze, educatieve en medische instellingen, uitgeverijen en financiële holdings coördineert... en die kan tegemoetkomen aan de religieuze en temporele behoeften van haar leden⁶².

108. Om haar opdracht uit te oefenen, heeft de kerk zich georganiseerd in een aantal afdelingen en hulporganisaties voor die afdelingen, waardoor zij op betekenisvolle manier aanwezig is in de volgende activiteitensectoren, waarbij het niet de opzet is exhaustief te zijn:

① Gezondheid.

109. Sinds de beweging in de jaren 1860 is ontstaan, heeft zij van het behoud en het herstel van de lichamelijke integriteit en van de gezondheid een speerpunt gemaakt⁶³.

110. Inzonderheid op grond van het beginsel dat het lichaam de tempel van de heilige geest is en dat de optimale werking ervan moet worden gevrijwaard, is het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten* voorstander van een hervorming van de gezondheidszorg en ontwikkelt het uiteenlopende initiatieven gecoördineerd door de afdeling bedienaars van gezondheid⁶⁴.

111. Die initiatieven beogen zowel de curatieve gezondheidszorg, via het beheer over de hele wereld van meer dan 600 ziekenhuizen, dispensaria en sanatoria, als preventie door middel van campagnes en activiteiten gericht op gezondheidsbevordering, ten behoeve van de leden van de beweging of van externe personen⁶⁵.

112. De voedselhygiëne, de strijd tegen tabak ("vijfdagenplan"⁶⁶ georganiseerd in België door *La Ligue Vie et Santé*), alcoholverslaving (programma "atout 4"⁶⁷) en drugsverslaving behoren tot de voorkeursthema's inzake gezondheid van de beweging.

113. De beweging prijst immers een vegetarisch dieet aan, of op zijn minst de onthouding van de voeding die in de Leviticus wordt voorgesteld als ongezond of onrein, zoals onder andere varkensvlees, vlees van struisvogels, van in het water levende dieren zonder vinnen en schubben,... De beweging verzet zich tevens tegen het gebruik van cafeïne, theïne, alcohol, tabak en verdovende middelen in het algemeen⁶⁸.

114. De inachtneming van die beperkingen is overigens een basisvoorwaarde voor het doopsel binnen het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten*, aangezien de tiende vraag voor de wens tot dopen als volgt wordt geformuleerd: "Geloofd u, dat uw lichaam een tempel van de heilige Geest is en dat u God eert door zorg ervoor te dragen, door u te onthouden van hetgeen afbreuk eraan doet, door u te onthouden van enige onreine of ongezonde voeding, door u te onthouden van het consumeren, fabriceren of verkopen van alcoholische dranken of van tabak in elke vorm en door te vermijden om misbruik te maken van geneesmiddelen en door te weigeren om verdovende middelen of andere drugs te verhandelen." ⁶⁹.

⁶² VANCE Laura L., *Seventh-day Adventism in Crisis*, Urbana/Chicago: University of Illinois Press, 1999, blz. 58

⁶³ FORT Emeline, *Classification of Religious Movements Including Churches, Sects, Denominations, and Cults or New Religious Movements*, s.l. : Six Degrees Books, s.d., blz. 133; <http://www.whiteestate.org/books/mol/Chapt24.html#The%20Health%20Vision%20of%201863> (toegang op 20/03/2013)

⁶⁴ <http://www.adventist.org/mission-and-service/health.html> (toegang op 19/03/2013); NUMBERS Ronald L., *Prophetess of Health. A Study of Ellen G. White*, Grand Rapids/Cambridge: William B. Eerdmans Publishing Company, 2008, blz. 219; Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten, *Manuel d'Eglise, Révision 2005*, Dammarie-lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2006, blz. 121; *Unité des chrétiens, Eglises? Sectes?*, nr. 49, januari 1983, blz. 10-11

⁶⁵ Nota overhandigd aan het I.A.C.S.S.O. door de vertegenwoordigers van het Belgische *Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten* op 9 april 2008

⁶⁶ <http://www.adventist.be/french/plan5jours.php> (toegang op 19/03/2013)

⁶⁷ FRIT Elisabeth, *L'alcool, toi, moi et les autres*, Chabreloche: Editions de la tempérance, 2006, blz. 166

⁶⁸ MILLER Timothy (ed), *America's Alternative Religions*, Albany: State University of New York Press, 1995, blz. 43-44; Eglise adventiste du 7ème jour, *Manuel d'Eglise, Révision 2005*, Dammarie-lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2006, blz. 121

⁶⁹ Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten, *Manuel d'Eglise, Révision 2005*, Dammarie-lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2006, blz. 33

② Verdedigen van de godsdienstvrijheid.

115. Via zijn afdeling openbare aangelegenheden en godsdienstvrijheid en de *Internationale vereniging voor het verdedigen van de Godsdienstvrijheid* en de afdelingen ervan, zet het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten* zich actief in voor meer vrijheid van geweten en eredienst "(...) in het bijzonder met het oog op de in apocalyps 13 voorspelde vervolgingen"⁷⁰.

116. Voor de beweging omvat die vrijheid van geweten en eredienst het recht van de leden van de beweging om de sabbat in acht te nemen vanaf vrijdag tot zonsondergang.

117. Het is duidelijk dat de naleving van dat voorschrift sociaalrechtelijke gevolgen heeft als de weigering om te werken op de sabbat leidt tot een uitsluiting van functie of een ontslag.

118. Het centrum heeft geen kennis van dergelijke gevallen die voor de Belgische justitie worden gebracht, maar op internationaal vlak bestaat er ter zake tegensprekelijke rechtspraak⁷¹

119. Volgens de beweging zou de religieuze vrijheid het best worden verdedigd in het kader van de strikte scheiding van kerk en staat⁷².

120. De beweging verspreidt verschillende publicaties gewijd aan de thematiek, waarbij de belangrijkste publicatie in het Frans het tijdschrift *Conscience et Liberté* is.

③ Opvoeding en activiteiten ten behoeve van de jeugd.

121. Het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten* moedigt de schoolopleiding en de formele opvoeding van zijn leden aan.

122. Het Kerkgenootschap heeft een eigen netwerk van instellingen opgericht, met vanaf 1872 de oprichting van een eerste school, om aan die behoefte te beantwoorden en op die manier te voorkomen dat de leden les moeten volgen in seculiere instellingen, alsmede hen de mogelijkheid te geven om in een adventistische educatieve omgeving te leven.

123. De beweging telt vandaag meer dan 4522 basisscholen, 900 middelbare scholen, 81 programma's van universitair niveau en 30 instellingen voor beroepsopleiding⁷³.

124. Er moet worden opgemerkt dat het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten* in het debat over evolutionaire en creationistische theorieën, deel uitmaakt van de protestantse groepen die het tweede voorstel aanhangen, dat als volgt kan worden omschreven: "Alle doctrines die op een gegeven ogenblik in hun argumentatie een beroep doen op een transcendent wezen, dat bovennatuurlijk is, voorzien van intentionaliteit en van wilskracht, een schepper en beslisser, op verschillende niveaus (...), van de indeling van het universum, van de bestanddelen en entiteiten ervan"⁷⁴.

⁷⁰ Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten, *Manuel d'Eglise, Révision 2005*, Dammarie-lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2006, blz. 129

⁷¹ Cf. <http://www.droitdesreligions.net/tdp/001.htm> (toegang op 19/03/2013);
http://www.droitdesreligions.net/juris/caa/caa_paris_200931032009.htm (toegang op 19/03/2013);
<http://caselaw.lp.findlaw.com/cgi-bin/getcase.pl?court=US&vol=374&invol=398> (toegang op 13/02/2013);
http://www.cdpj.qc.ca/Publications/documents/bilan_charte_etude_3.pdf (toegang op 19/03/2013);
<http://caselaw.lp.findlaw.com/cgi-bin/getcase.pl?court=US&vol=480&invol=136> (toegang op 13/02/2013);
<http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-3379#> (toegang op 19/03/2013)

⁷² Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten, *Manuel d'Eglise, Révision 2005*, Dammarie-lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2006, blz. 128-129; WILLAIME J.-P., *Adventisme* in BAUBEROT Jean, BOST Hubert, *Protestantisme*, Paris: Editions du Cerf, 2000, blz. 87-88

⁷³ MILLER Timothy (ed), *America's Alternative Religions*, Albany: State University of New York Press, 1995, blz. 39; VANCE Laura L., *Seventh-day Adventism in Crisis*, Urbana/Chicago: University of Illinois Press, 1999, blz. 67

⁷⁴ SILBERTSTEIN Marc, *L'unité des créationnismes* in *L'idée libre*, nr. 279, december 2007
[ophhttp://www.unadfi.org/creationnismes.859](http://www.unadfi.org/creationnismes.859) (toegang op 22/03/2013).

125. Het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten* is niet gewoon één van de vele Amerikaanse organisaties die de theorie van Darwin ter discussie stellen, het was een belangrijke motor bij het weer opduiken van die creationistische ideeën, met inzonderheid de stichting van het *Geoscience Research Institute* en de publicatie van het magazine *Origins*⁷⁵.

126. Het instituut steunt zowel op de wetenschap als op de openbaring om de kwestie van de oorsprong te bestuderen, omdat het exclusief gebruik van de wetenschap als een te beperkte aanpak beschouwt⁷⁶.

127. Wat die oorsprong betreft, kan in een officiële verklaring van de beweging die het uitvoerend comité van de algemene vergadering op de jaarlijkse vergadering van 13 oktober 2004 heeft aanvaard en gestemd, het volgende worden gelezen:

- "1. Wij steunen vastberaden de stelling in het document⁷⁷ met betrekking tot ons historisch, bijbels standpunt over het geloof in de letterlijke, recente schepping in zes dagen.
2. Wij vragen met aandrang dat het document, samen met dit antwoord, ruim wordt verspreid in het volledige mondiale Kerkgenootschap der 7^e dags adventisten, met gebruik van alle beschikbare communicatiekanalen en in de belangrijkste talen van de aanhangers over de ganse wereld.
3. Wij herbevestigen het adventistische begrip van de zevende dag van de feitelijkheid van de Genesis 1-11: de zeven dagen van de schepping waren letterlijk dagen van 24 uur die een week vormden die in tijd identiek was aan wat wij thans als een week beschouwen; en dat de zondvloed een natuurverschijnsel was.
4. Wij vragen aan alle comités en opvoeders in de adventistische inrichtingen van de zevende dag, op alle niveaus, om het standpunt van de kerk inzake de oorsprong te blijven steunen en verdedigen. Wij verwachten samen met de ouders bij de 7° dags adventisten dat de studenten op een diepgaande, evenwichtige, en strikt wetenschappelijke wijze worden blootgesteld aan en de bevestiging krijgen van ons historisch geloof in een schepping in zes dagen, recent en letterlijk, zelfs als zij zijn opgevoed voor het begrip en de evaluatie van de oorspronkelijke uiteenlopende filosofieën die het wetenschappelijk debat in de hedendaagse wereld domineren.
5. Wij sporen de leidinggevenden over de hele wereld aan om middelen te zoeken om de leden op te voeden, inzonderheid de jonge mensen die naar niet-adventistische scholen gaan, over onderwerpen die verband houden met de geloofsleer van de schepping.
6. Wij roepen alle leden van de wereldwijde familie van de 7^e dags adventisten op om het begrip van de kerk van de Bijbelse leer van de schepping te verkondigen en te onderrichten, in die zin te leven, zich te verheugen over ons statuut van zonen en dochters van God en onze heer Jezus Christus - onze schepper en verlosser - te loven⁷⁸.

128. Buiten het kader van de schoolopvoeding *stricto sensu* heeft het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten* ook een jeugdbeweging opgericht die aanleunt bij de scouts⁷⁹ en die op internationaal vlak behoort tot de afdeling Jeugd⁸⁰, opgericht "teneinde te zorgen voor de opleiding van de jeugdleiders, het nodige materiaal te leveren en evangelisatieplannen voor te stellen ten behoeve van de jeugdbeweging van de lokale kerk"⁸¹.

⁷⁵ MILLER Timothy (ed), *America's Alternative Religions*, Albany: State University of New York Press, 1995, blz. 39; NUMBERS Ronald L., *The Creationists. The Evolution of Scientific Creationism*, Berkeley/Los angeles/London: University of California Press, 1993, blz. 283, 290

⁷⁶ <http://www.falundafa.nl/> (toegang op 29/03/2013)

⁷⁷ *An Affirmation of Creation*, submitted by the International Faith and Science Conferences, cf.

<http://www.adventist.org/beliefs/statements/main-stat54.html> (toegang op 21/03/2013)

⁷⁸ Ndt. : "1. We strongly endorse the document's affirmation of our historic, biblical position of belief in a literal, recent, six-day Creation – 2. We urge that the document, accompanied by this response, be disseminated widely throughout the world Seventh-day Adventist Church, using all available communication channels and in the major languages of world membership – 3. We reaffirm the Seventh-day Adventist understanding of the historicity of Genesis 1-11: that the seven days of the Creation account were literal 24-hour days forming a week identical in time to what we now experience as a week; and that the Flood was global in nature – 4. We call on all boards and educators at Seventh-day Adventists institutions at all levels to continue upholding and advocating the church's position on origins. We, along with Seventh-day Adventist parents, expect students to receive a thorough, balanced, and scientifically rigorous exposure to and affirmation of our historic belief in a literal, recent six-day creation, even as they are educated to understand and assess competing philosophies of origins that dominate scientific discussion in the contemporary world – 5. We urge church leaders throughout the world to seek ways to educate members, especially young people attending non-Seventh-day Adventist schools, in the issues involved in the doctrine of creation – 6. We call on all members of the worldwide Seventh-day Adventist family to proclaim and teach the church's understanding of the biblical doctrine of Creation, living in its light, rejoicing in our status as sons and daughters of God, and praising our Lord Jesus-our Creator and Redeemer", <http://www.adventist.org/beliefs/statements/main-stat55.html> (toegang op 21/03/2013)

⁷⁹ Nota overhandigd aan het I.A.C.S.S.O. door de vertegenwoordigers van het Belgische *Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten* op 9 april 2008

⁸⁰ <http://gcyouthministries.org/> (toegang op 03/04/2013)

⁸¹ *Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten, Manuel d'Eglise, Révision 2005*, Dammarie-lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2006, blz. 107

129. In de Frans-Belgische Unie is de adventistische jeugdbeweging gestructureerd volgens de volgende leeftijdsklassen: Bourgeons (5 tot 7 jaar), Tisons (7 tot 12 jaar), Explorateurs (12 tot 15 jaar), Compagnons (16 tot 19 jaar), Aînés (20 tot 35 jaar)⁸².

130. In België bestaat de Adventjeugd in de vorm van twee verenigingen zonder winstoogmerk waarvan de statuten zijn bekendgemaakt in het *Staatsblad* in januari 2008.

131. Het betreft enerzijds de vzw *Jeunesse adventiste en Communauté française* en anderzijds de vzw *Adventjeugd Vlaanderen*⁸³.

132. De in de statuten vermelde doelen belasten de eerste met:

(...) het ontwikkelen van "activiteiten en evenementen in het kader van de filosofie van de A.J.-animatie".⁸⁴ Ze beoogt eveneens het oprichten, ondersteunen en federeren van plaatselijke afdelingen die plaatselijk activiteiten ontwikkelen in het kader van de filosofie van de

Namelijk :

- a) actief deel nemen aan de opvoeding van de jeugd, zonder onderscheid van overtuiging, ras of cultuur;
- b) de A.J.-activiteiten willen op een participatieve manier meewerken aan de harmonieuze ontwikkeling en ontplooiing van de fysieke, psychische, relationele en geestelijke vermogens van de jongeren om ze te helpen evenwichtige, verantwoordelijke en kritische mensen en burgers te worden in de maatschappij;
- c) de A.J.-pedagogie baseert zich op Bijbelse en menselijke waarden zoals: vertrouwen, eerbied voor de natuur, broederlijkheid, luisteren, dialoog, waardering, verantwoordelijkheidsgevoel, enz.
- d) Promotie van eerbied voor de waarden en regels van de democratie, de principes van de Universele Verklaring van de rechten van de mens (10 december 1948) en de principes van de Internationale Conventie van de rechten van het kind (20 november 1989)⁸⁵.

④ Ontwikkelingshulp en humanitair engagement.

133. Op lokaal niveau heeft een grote meerderheid van de verenigingen een "*Société Dorcas*" opgericht om acties te voeren op het vlak van verspreiden van kledij, voedingsmiddelen,...⁸⁶

134. Het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten* zet zich sedert het einde van de tweede wereldoorlog ook in voor programma's van grotere omvang. In 1956 is de *Seventh-day Adventist Welfare Relief Service* gesticht. Die vereniging is in 1983 de *Adventist Development and Relief Agency*⁸⁷ geworden en is actief in 131 landen⁸⁸ en op vijf vlakken in het bijzonder: voedselveiligheid, economische ontwikkeling, basisgezondheid, noodhulp in geval van rampen en opvoeding⁸⁹.

135. Zij beschikt over twee vertegenwoordigingen in België, de vereniging zonder winstoogmerk, de *Adventist Development & Relief – Belgium* en de internationale vereniging zonder winstoogmerk *Adventist Development & Relief – EU*⁹⁰.

136. Een belangrijke bron van inkomsten voor het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten* blijven de tiend en de offerandes van de leden⁹¹. De ontwikkelingsprogramma's en andere programma's op het vlak van gezondheid of opleiding onder andere, krijgen subsidies en worden voor een groot stuk gefinancierd door overheidsgeld waardoor sommigen binnen de gemeenschap betreuren dat die programma's hun louter adventistische identiteit verliezen⁹².

⁸² Kerkgenootschap der 7e dags Adventisten, *Manuel d'Eglise, Révision 2005*, Dammarie-lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2006, blz. 237

⁸³ *Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad*, 08/01/2008

⁸⁴ A.J.-animatie. (A.J. = Adventjeugd)

⁸⁵ *Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad*, 08/01/2008

⁸⁶ LEHMANN Richard, *Les Adventistes du Septième Jour*, Maredsous: Editions Brepols, 1987, blz. 133

⁸⁷ LAND Gary, *The A to Z of the Seventh-Day Adventists*, Lanham/Toronto/Plymouth: The Scarecrow Press, 2009, blz. 12;

<http://www.charitychoices.com/charities/ADRAINternational/default.asp> (toegang op 04/04/2013)

⁸⁸ <http://www.adventist.org/world-church/facts-and-figures/index.html> (toegang op 12/03/2013)

⁸⁹ <http://www.charitychoices.com/charities/ADRAINternational/default.asp> (toegang op 04/04/2013)

⁹⁰ *Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad*, 20/10/2004 en 10/06/2005

⁹¹ Becijferd door de beweging op een inkomen van 2,900,945,610 Amerikaanse dollar voor 2010, <http://www.adventist.org/world-church/facts-and-figures/index.html> (toegang op 12/03/2013)

⁹² VANCE Laura L., *Seventh-day Adventism in Crisis*, Urbana/Chicago: University of Illinois Press, 1999, blz. 63; MORGAN Douglas, *The Adventist Tradition*, in GALLAGHER Eugene V., ASHCRAFT W. Michael, *Introduction to New and Alternative Religions in America. Jewish and Christian Traditions*, Westport/London: Greenwood Press, 2006, blz. 55

III. CONCLUSIES

In antwoord op het verzoek om advies over het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten*, alsook over de vzw *Jeunesse adventiste en communauté française*, gericht aan het Centrum door de ministre de l'Enfance, de la Recherche, de la Fonction Publique et des Bâtiments Scolaires van de Communauté Wallonie-Bruxelles (minister van jeugd, onderzoek, ambtenarenzaken en schoolgebouwen) op 3 januari 2013, op basis van de hiervoor beschreven elementen en binnen de grenzen van het wettelijke en regelgevende kader houdende instelling van het Informatie- en Adviescentrum inzake schadelijke sektarische organisaties, en op heden:

1. overwegende dat het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten*, alsook de vzw *Jeunesse adventiste en communauté française*, niet het onderwerp zijn van publieke controverse die relevant zou zijn geld op de opdrachten van het Centrum;
2. overwegende dat het Centrum – sinds de oprichting ervan in 1998 – geen rechtstreekse getuigenis heeft geregistreerd waarbij melding wordt gemaakt van strafbare feiten en/of feiten waardoor de beweging nadeel berokkent aan het individu of aan de maatschappij;
3. overwegende dat het Centrum geen kennis heeft van enige strafrechtelijke veroordeling - in het verleden of het heden - met betrekking tot de beweging in België;
4. overwegende dat het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten* in België werkt volgens synodale procedures vergelijkbaar met de representatieve democratie;
5. overwegende dat het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten* een mondiale structuur is die beschikt over een algemene afdeling (de algemene conferentie) en dat het bestaan daarvan, in de praktijk, zowel op lokaal als op individueel niveau de uitdrukking van heterogene standpunten niet in de weg staat⁹³;
6. overwegende dat er dogmatische kwesties bestaan (bijvoorbeeld: de schepping van de wereld in 6 dagen) en maatschappelijke kwesties (bijvoorbeeld: de aanpak van homoseksualiteit) die niet in overeenstemming lijken te zijn met de wetenschappelijke of niet-discriminatoire concepten van de Franse Gemeenschap in haar onderwijs of in haar fundamentele waarden;
7. overwegende dat het fundamenteel geloof van het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten* niet onveranderlijk is en kan worden gewijzigd tijdens een zitting van de algemene conferentie;
8. overwegende dat de vereniging *Jeunesse adventiste en communauté française* kampen organiseert die openstaan voor jongeren die al dan niet afkomstig zijn uit een adventistische familiale omgeving, dat die kampen een niet-formele catechetische educatieve / pedagogische strekking hebben en dat de adventistische identiteit van de beweging moet gekend zijn door de personen die hun kind(eren) aan de vzw toevertrouwen,

⁹³ Cf. de woorden van de vertegenwoordigers van de Belgisch-Luxemburgse branche van de beweging die het Centrum heeft ontmoet, die het belang onderstrepen zich over te leveren aan een gecontextualiseerde lezing en interpretatie van de Bijbel.

is het centrum unaniem van oordeel dat het *Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten* en de vereniging *Jeunesse adventiste en communauté française* thans:

- niet beantwoorden aan de door de ad hoc-parlementaire onderzoekscommissie voorgestelde criteria van gevaarlijkheid⁹⁴, noch aan die gebruikt door de Veiligheid van de Staat⁹⁵;
- in hun praktijk of hun organisatie geen schadelijkheid inhouden voor het individu of de maatschappij;
- geen afbreuk doen aan de menselijke waardigheid;
- dus niet beantwoorden aan de definitie van schadelijke sektarische organisatie zoals omschreven in de wet van 2 juni 1998 houdende oprichting van een Informatie- en Adviescentrum inzake de schadelijke sektarische organisaties en van een Administratieve coördinatiecél inzake de strijd tegen schadelijke sektarische organisaties, BS van 25 november 1998⁹⁶.

Het is aan de bevoegde overheden om de draagwijdte van de consideransen 6, 7 en 8 te beoordelen.

⁹⁴ - bedrieglijke of misleidende wervingsmethoden; het aanwenden van mentale manipulatie; de slechte fysieke of geestelijke (psychologische) behandeling waaraan adepten of hun familie worden onderworpen; het ontzeggen aan de adepten of hun familie van passende medische zorg; geweld, met name seksueel geweld, ten aanzien van de adepten, hun familie, derden of zelfs kinderen; de verplichting voor de adepten om met hun gezin, hun echtgenoot, kinderen, verwanten en vrienden te breken; het feit dat kinderen worden ontvoerd of aan hun ouders worden onttrokken; het ontnemen van de vrijheid om de sekte te verlaten; buitensporige financiële eisen, oplichting en verduistering van geld en goederen ten koste van de adepten; de onrechtmatige exploitatie van het werk van de leden; een compleet breken met de democratische samenleving die als boosaardig wordt afgedaan; de wil om de samenleving ten gronde te richten ten voordele van de sekte; het aanwenden van onwettige methodes om macht te verwerven.

Bron: Parlementair onderzoek met het oog op de beleidsvorming ter bestrijding van de onwettige praktijken van de sekten en van de gevaren ervan voor de samenleving en voor het individu, inzonderheid voor de minderjarigen, rapport opgesteld in naam van de onderzoekscommissie, deel II, Kamer van Volksvertegenwoordigers, zitting 1996-1997, 28 april 1997, blz. 100-101

⁹⁵ - mentale manipulatie / psychologische destabilisatie; buitensporige financiële eisen; de breuk tussen de adept en zijn referentiemilieu; de uitbuiting van de adept ten voordele van de beweging of haar leiders; het aanprijzen en/of gebruik maken van therapieën of praktijken die nadeel kunnen berokkenen aan de lichamelijke integriteit van de adepten; het inlijven van kinderen en het lot dat zij ondergaan in de organisatie; het risico van infiltratie in de politieke en economische sectoren van de samenleving; het tegen de maatschappij gericht zijn van de organisatie.

Bron: Veiligheid van de Staat, jaarverslag 2011, blz. 62-67

⁹⁶ elke groep met filosofische of religieuze inslag of die voorwendt dat te zijn en die qua organisatie of in haar praktijk schadelijke onwettige activiteiten uitoefent, individuen of de maatschappij nadeel berokkent of de menselijke waardigheid schendt. Het schadelijk karakter van een sektarische organisatie wordt onderzocht op basis van de principes welke zijn vastgelegd in de Grondwet, de wetten, de decreten, ordonnanties en in de internationale verdragen inzake de bescherming van de rechten van de mens welke door België werden geratificeerd. "

**BIJLAGE 1: BIBLIOGRAFIE VAN DE GERAADPLEEGDE WERKEN VOOR DE
VOORBEREIDING VAN HET ADVIES (BESCHRIJVEND GEDEELTE)**

(vastgesteld op 05/07/2013)

1. Encyclopedische werken – woordenboeken – monografieën- theses

- *Handbuch Religiöse Gemeinschaften und Weltanschauungen*, Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 2006, blz. 174-191
- *Panorama der neuen Religiosität*, Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 2001, blz. 439, 538, 587
- ABANES Richard, *Cults, New Religious Movements, and Your Family*, Wheaton: Crossway Books, 1998, blz. 230
- ADAMS Roy, COFFEN Richard W. (eds.), *The Sanctuary. Understanding the Heart of Adventist Theology*, s.l. : Review and Herald Publishing Association, 1993
- ALBANES Catherine L. (ed.), *American Spiritualities. A Reader*, Bloomington: Indiana University Press, 2001, blz. 35, 47
- ALGERMISSEN Konrad, *Das Sekten-Wesen der Gegenwart*, Aschaffenburg: Paul Pattloch Verlag, 1960, blz. 48-67
- ARWECK Elisabeth, CLARKE Peter B., *New Religious Movements in Western Europe. An Annotated Bibliography*, Westport/London: Greenwood Press, blz. 139-140, 188, 270, 324-325
- BACH Marcus, *Strange Sects and Curious Cults*, New York: Barnes & Nobles Books, 1961, blz. 114
- BAER Harald, GASPER Hans, MULLER Joachim, SINABELL Johannes (Hg.), *Lexikon neureligiöser Gruppen, Szenen und Weltanschauungen*, Freiburg/Basel/Wien: Herder, 2005, pp. 15-17, blz. 1209-1214
- BALLIS Peter H., *Leaving the Adventist Ministry. A Study of the Process of Exiting*, Westport/London: Praeger, 1999
- BARRETT David, *The New Believers. A Survey of Sects, Cults and Alternative Religions*, London: Cassell & co, blz. 168-173
- BAUBEROT Jean, BOST Hubert, *Protestantisme*, Paris: Editions du Cerf, 2000
- BAYARD J.P., *Les sociétés secrètes et les sectes*, Paris: Lebaud, 1997, blz. 65-66
- BEEM Teresa, BEEM Arthur, *It's Okay Not To Be A Seventh-Day Adventist*, North Charleston: BookSurge Publishing, 2008
- BEIT-HALLAHMI Benjamin, *The Illustrated Encyclopedia of Active New Religions, Sects, and Cults*, New York: The Rosen Publishing Group, 1993, blz. 2-3, 321-322
- BERGERON Richard, *Le cortège des fous de Dieu*, Montréal: Editions Paulines, 1982, blz. 32, 78-79
- BEDNAROWSKI Mary Farrell, *New Religions. The Theological Imagination in America*, Bloomington/Indianapolis: Indiana University Press, 1989, blz. 5
- BICKLE Bruce, JANTZ Stan, *Guide to Cults, Religions, & Spiritual Beliefs*, Eugene: Harvest House Publishers, 2002, blz. 140-141
- BOHN Nicolette, *Kleines Lexikon der « Sekten », Psychogruppen und Strukturvertriebe*, Leipzig: Militzke Verlag, 2005, blz. 15, 16, 178
- BROMLEY David G., MELTON Gordon J. (eds.), *Cults, Religion and Violence*, Cambridge: Cambridge University Press, 2002, blz. 16, 30, 48, 105

- BROWN Stephen F., *Protestantism*, New York: Facts on File, 2002, blz. 77
- BRUINSMA Reinder, *Het zevende-dags adventisme*, Kampen, Uitgeverij Kok, 1999
- BRUINSMA Reinder, *Wat Zevende-dags Adventisten geloven*, Huis ter Heide: Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten, 2006
- BULL Malcolm, LOCKHART Keith, *Seeking a Sanctuary. Seventh-day Adventism and the American Dream*, Bloomington: Indiana University Press, 2007
- CANRIGHT D.M., *Seventh Day Adventism Renounced*, Nashville: Gospel Advocate, 2001
- CHERY H.-Ch., *L'offensive des sectes*, Paris: Les Edition du Cerf, 1959, blz. 39-43
- CHRYSSIDES George D., *Historical Dictionary of New Religious Movements*, Lanham/London: The Scarecrow Press, 2001, blz. 92-93
- CHRYSSIDES George D., *Exploring New Religions*, London/New York: Cassell, 1999, blz. 6, 24, 33, 46-53, 121, 345
- CHRYSSIDES George D., *The A to Z of New Religious Movements*, Lanham/Toronto/Oxford: The Scarecrow Press, blz. 1, 16-17, 59, 62, 85, 141, 175, 192, 222-223, 238272-273, 276, 292-293344-345, 349, 355
- CLARK Elmer T., *The Small Sects in America*, Gloucester: Peter Smith, 1981, blz. 25-50
- CLARKE Peter B. (éd.), *Encyclopedia of new religious movements*, London/New York: Routledge, 2006, blz. 39, 66, 70, 481, 604
- CLARKE Peter, *New Religions in Global Perspective*, London/New York: Routledge, 2006, blz. 48, 111
- CORNUAULT Fanny, *La France des sectes*, Paris: Tchou, 1978, blz. 33-34
- DAGON Gérard, *Les sects à visage découvert. Volume 2*, Dozulé: Les Editions Barnabas, 1997, blz. 7-32
- DARGENT Claude, DURIEZ Bruno, LIOGIER Raphaël (dir.), *Religions et valeurs en France et en Europe*, Paris: L'Harmattan, 2009
- DASCHKE Dereck, ASHCRAFT W. Michael (eds.), *New Religious Movements. A Documentary Reader*, New York/London: New York University Press, 2005, blz. 266-270
- DAWSON Lorne L. (éd.), *Cults and New Religious Movements. A Reader*, Malden/oxford/Melbourne/Berlin: Blackwell Publishing Ltd, 2003, blz. 113, 240-241
- DE GIBON Yves, *Des sectes à notre porte*, Paris: Chalet, 1979, blz. 23
- DENAUX Adelbert, *Godsdienstsekten in Vlaanderen*, Leuven: Davidsfonds, 1982, blz. 88-90
- DESPLAN Fabrice, DERICQUEBOURG Regis (dir.), *Ces protestants que l'on dit Adventistes*, Paris: L'Harmattan, 2008
- EGGENBERGER Oswald, *Kleine Sektenkunde*, Zürich: Junge Kirche Schweiz, 1983, blz. 17-18
- Eglise adventiste du 7ème jour, *Manuel d'Eglise, Révision 2005*, Dammarie-lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2006
- Eglise adventistes du 7ème jour, *Déclarations. Ethique & faits de société II. Mai 2003*, Dammarie-lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2008
- Eglise adventistes du 7ème jour, *Déclarations. Ethique & faits de société III. Mars 2008*, Dammarie-lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2008
- FERRET Richart B., *Charisma and routinisation in a Millennialist Community. Seventh-day Adventist Identity*, Lewiston: The Edwin Mellen Press, 2008

- FINCKE Andreas, PÖHLMANN Matthias, *Kompass. Sekten und Religiöse Weltanschauungen*, Gütersloh: Gütersloher Verlagsanstalt, 2004, blz. 86-89
- FORT Emeline, *Classification of Religious Movements Including Churches, Sects, Denominations, and Cults or New Religious Movements*, s.l. : Six Degrees Books, s.d., blz. 128-144
- FRIT Elisabeth, *L'alcool, toi, moi et les autres*, Chabreloche: Editions de la tempérance, 2006
- GALANTER Marc, *Cults. Faith, Healing, and Coercion*, New York/Oxford: Oxford University Press, 1999, blz. 167-168
- GALLAGHER Eugene V., ASHCRAFT W. Michael, *Introduction to New and Alternative Religions in America. History and Controversies*, Westport/London: Greenwood Press, 2006, blz. 5, 28, 253, 276
- GALLAGHER Eugene V., *The New Religious Movements Experience in America*, Westport/London: Greenwood Press, 2004, blz. 23, 41-47, 66
- GANE Erwin, VAN DOLSON Leo, *This We Believe. An overview of the teachings of Seventh-day Adventists*, Boise/Oshawa: Pacific Press Publishing Association, 1993
- GARDNE Martin, *Fads & Falacies in the Name of Science*, Mineola: Dover Publications, s.d., blz. 130
- GASPER Hans, MÜLLER Joachim, VALENTIN Friederike, *Lexicon des Sekten, Sondergruppen und Weltanschauungen*, Freiburg/Basel/Wien: Herder, 2000, blz. 18-21, 989-994
- GERNER Katy, *Religions around the world. Protestantism*, New York: Marshall Cavendish Benchmark, 2009, blz. 5, 17, 21, 25, 30
- GISEL Pierre, *Encyclopédie du protestantisme*, Paris: Editions du Cerf, 1995, blz. 16
- GIRAUD R., VERNETTE J., *Croire en dialogue. Chrétiens devant les Religions, les Eglises, les Sectes*, Limoges: Droguet et Ardant, 1979, blz. 483-484
- GREEN S.J.D., *The Passing of Protestant England. Secularisation and Social Change c. 1920-1960*, Cambridge: Cambridge University Press, 2011, blz. 72
- GRIFFE Maurice, *Le protestantisme. 1517...5 siècles d'histoire. Approche d'une chronologie*, Le Cannet: Editions T.S.H., 1997
- HAACK Friedrich-Wilhelm, *Sekten*, München: Evangelischer Presseverband für Bayern, 1976, blz. 8-9
- HAMMER Olav, ROTHSTEIN Mikael (eds.), *The Cambridge Companion to New Religious Movements*, New York: Cambridge University Press, 2012, blz. 65, 90
- HEXHAM Irving, *Pocket Dictionary of New Religious Movements*, Downers Grove: InterVarsity Press, 2002, blz. 8, 99
- HEXHAM Irving, *Zakwoordenboek. Nieuwe Religieuze Bewegingen*, Dordrecht: Importantia Publishing, 2005, blz. 7, 169
- HILLERBRAND Hans J., *The Encyclopedia of Protestantism. Volume 1*, New York/London: 2004, blz. 6
- HILLERBRAND Hans J., *The Encyclopedia of Protestantism. Volume 3*, New York/London: 2004, blz. 1241-1244
- HILLERBRAND Hans J., *The Encyclopedia of Protestantism. Volume 3*, New York/London: 2004, blz. 1714-1719
- HOCKEN Peter, *The Challenges of the Pentecostal, Charismatic and Messianic Jewish Movements*, Farnham/Burlington: Ashgate, 2009, blz. 67
- HOEKEMA Anthony A., *The Four Major Cults*, Grand Rapids: Eerdmans Publishing, 1986, blz. 89-169

- HOEKSTRA E.G., IPENBURG M.H., *Wegwijs in religieuze levensbeschouwing Nederland*, Kampen: Kok, 1995, blz. 358-360
- HUTTEN Kurt, *Seher Grübler Enthusiasten. Das Buch der traditionellen Sekten und religiösen Sonderbewegungen*, Stuttgart: Quell Verlag, 1982, blz. 35-80
- INTROVIGNE Massimo, *Le nuove religioni*, Milano: SugarCo Edizioni, 1989, blz. 115-122
- JENKINS Philip, *Mystics and Messiahs. Cults and New Religions in American History*, New York: Oxford University Press, 2000, blz. 7, 16-17, 22-23, 46, 51-52, 62, 81, 134, 172, 178, 185, 217, 219, 235
- KARSON Jill (ed.), *Cults*, San Diego: Greenhaven Press, 2000, blz. 16, 36, 73, 80, 88, 126
- KEINATH Kurt, *Kleine Sektenfibel*, Essen: Hans Driewer-Verlag, 1960, blz. 13-16
- KELLY Russell Earl, *Exposing Seventh-Day Adventism*, Lincoln: iUniverse, 2005
- KLASSEN Pamela E., *Spirits of Protestantism. Medicine, Healing, and Liberal Christianity*, Berkeley/Los Angeles/London: University of California Press, 2011, blz. 64-65
- KNIGHT George R., *A Brief History of Seventh-Day Adventists*, Hagerstown: Review and Herald Publishing Association, 1999
- KNIGHT George R., *En quête d'identité. Les grandes étapes de l'histoire des croyances adventistes*, Dammarie-Lès-Lys: Editions Vie et Santé, 2008
- KNIGHTS George R., *Ellen G. White. Wie was zij? Hoe lees je haar boeken?*, s.l. : Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten, 2008
- LABRECQUE Claude, *Les voiliers du crépuscule*, Montréal: Les Editions Paulines, blz. 105-106
- LAND Gary, *Historical Dictionary of the Seventh-Day Adventists*, Lanham/Toronto/Oxford: The Scarecrow Press, Inc, 2005
- LAND Gary, *The A to Z of the Seventh-Day Adventists*, Lanham/Toronto/Plymouth: The Scarecrow Press, 2009, blz. 12
- LAVAUD M.-Benoît, *Sectes modernes et foi catholique*, Paris: Editions Moutaigne, 1954, blz. 11, 112-158
- LEHMANN Richard, *Les Adventistes du Septième Jour*, Maredsous: Editions Brepols, 1987
- LEONARD Bill J., CRAINSHAW Jill Y. (eds.), *Encyclopedia of Religious Controversies in the United States. Volume 1*, Santa Barbara: ABC-Clio, blz. 15-16, 178, 355, 449
- LEONARD Bill J., CRAINSHAW Jill Y. (eds.), *Encyclopedia of Religious Controversies in the United States. Volume 2*, Santa Barbara: ABC-Clio, blz. 508-511, 682, 738-740
- LESOURD Paul, *Solutions religieuses autres que les grandes religions pour les âmes à la recherche de Dieu*, Paris: Presses de la Cité, 1973, blz. 113-132
- LEWIS J.R., *Odd Gods, New Religions and the Cult Controversy*, New York: Prometheus Books, 2001, blz. 120
- LEWIS J.R. (ed.), *Violence and New Religious Movements*, New York: Oxford University Press, 2011, blz. 20
- LEWIS James R., *Cults*, Santa Barbara/Denver/Oxford: ABC Clio, 2005, blz. 76, 82, 185-187
- LEWIS James R., *The Encyclopedia of Cults, Sects, and New Religions*, Amherst: Prometheus Books, 1998, blz. 432-433
- LEWIS James R., *Peculiar Prophets. A Biographical Dictionary of New Religions*, St. Paul: Paragon House, 1999, blz. 283-284

- LEWIS James R., *Cults in America*, Santa Barbara/Denver/Oxford: ABC Clío, 1998, blz. 47, 52, 134-136
- LONDON Samuel G. Jr., *Seventh-Day Adventists and the Civil Rights Movement*, Jackson: University Press of Mississippi, 2009
- LONGTON Joseph, *Fils d'Abraham. Panorama des communautés juives, chrétiennes et musulmanes*, Turnhout: Editions Brepols, 1987, blz. 15-17
- LUCAS Phillip Charles, ROBBINS Thomas (eds.), *New Religious Movements in the 21st Century*, New York/London: Routledge, 2004, blz. 38, 76-77, 204-205, 255, 259, 318
- MARTIN Walter, *The Kingdom of the Cults*, Minneapolis: Bethany House Publishers, 1997, blz. 410-411, 420, 475-476, 493, 517-608
- MASON Claire, *New Religious Movements. The Impact on our Lives*, Chicago: Raintree, 2004, blz. 5, 13, 31
- MAT-HASQUIN Michèle, *Les sectes contemporaines*, Brussel: Editions de l'Université de Bruxelles, 1983, blz. 22, 26-28, 74, 85
- MATTHEWS Carol S., *New Religions*, Philadelphia: Chelsea House Publishers, 2005, blz. 9
- MAYER Jean-François, *Les sectes*, Paris: Les Editions du Cerf, 1987, blz. 36-48
- McCLOUD Sean, *Making the American Religious Fringe. Exotics, Subversives, & Journalists, 1955-1993*, Chapel Hill/London: The University of North Carolina Press, 2004, blz. 45-52
- McCLYMOND Michael, (ed.), *Encyclopedia of Religious Revivals in America. Volume 1*, Westport: Greenwood Press, 2007, blz. 59, 77, 391-392, 458-459
- McCLYMOND Michael, (ed.), *Encyclopedia of Religious Revivals in America. Volume 2*, Westport: Greenwood Press, 2007, blz. 159-160
- McGRATH Alister E., MARKS Darren C., *The Blackwell Companion to Protestantism*, Malden/Oxford/Carlton: Blackwell Publishing, 2004, blz. 155, 157
- MEAD Frank S., HILL Samuel S., ATWOOD Craig D., *Handbook of Denominations in the United States*, Nashville: Abingdon Press, 2001, blz. 25-37
- MELDGAARD Helle, AAGAARD Johannes (eds.), *New Religious Movements in Europe*, Aarhus: Aarhus University Press, 1997, blz. 45
- MELTON, J. Gordon, *Encyclopedic Handbook of Cults in America. Revised and Updated Edition*, New York/London: Garland Publishing, Inc., 1992, blz. 151-155, 336
- MELTON Gordon J., *Encyclopedia of American Religions*, Detroit/ London, Gale, 1999, blz. 534-535
- MELTON Gordon J., *Encyclopedia of Protestantism*, New York: Facts on File, 2005, blz. 3-5, 80, 85, 103, 110, 304, 478, 490-492, 570-571
- MIKUL Chris, *The Cult Files*, Millers Point/London: Ritana Books, 2009 (= 40), blz. 163-164:
- MILLER Timothy (ed), *America's Alternative Religions*, Albany: State University of New York Press, 1995, blz. 33-46
- MORGAN Douglas, *Adventism and the American Republic*, Knoxville: The University of Tennessee Press, 2001
- MORGAN Douglas, The Adventist Tradition, in GALLAGHER Eugene V., ASHCRAFT W. Michael, *Introduction to New and Alternative Religions in America. Jewish and Christian Traditions*, Westport/London: Greenwood Press, 2006, blz. 38-61
- NEWPORT Kenneth, The Heavenly Millenium of Seventh-Day Adventism, in HUNT Stephen (éd.), *Christian Millenarianism. From the Early Church to Waco*, London: Hurst & Company, 2001

- NICHOLS Larry A., MATHER George A., SCHMIDT Alvin J., *Encyclopedic Dictionary of Cults, Sectes, and World Religions*, Grand Rapids: Zondervan, 2006, blz. 35-36, 50, 266-271, 343, 444, 462
- NORDHAUSEN Frank, BILLERBECK Liane V., *Psycho-Sekten. Die Praktiken der Seelenfänger*, Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag, 2000, blz. 56
- NUMBERS Ronald L., BUTTLER Jonathan M., *The Disappointed. Millerism and Millenarianism in the Nineteenth Century*, Knoxville: The University of Tennessee Press, 1993
- NUMBERS Ronald L., *Prophetess of Health. A Study of Ellen G. White*, Grand Rapids/Cambridge: William B. Eerdmans Publishing Company, 2008
- PARTRIDGE Christopher (ed.), *Dictionary of Contemporary Religion in the Western World*, Leicester: InterVarsity Press, 2002, blz. 339-341
- PARTRIDGE Christopher (ed.), *Encyclopedia of New Religions*, Oxford: Lion Hudson, 2004, blz. 33, 40-41, 64-65, 78, 80, 390, 392
- PARTRIDGE Christopher, *The Re-Enchantment of the West. Volume 2*, London/New York: T&T Clark International, 2005, blz. 280, 291
- PARTRIDGE Christopher (ed.), *New Religions. A Guide*, New York: Oxford University Press, 2004, blz. 33, 40-41, 64-65, 78, 80, 390, 392
- PICHON Jean-Charles, *Histoire universelle des sectes et des sociétés secrètes, tome 2, du Moyen Age à nos jours*, s.l. : Editions Lucien Souny, 1994, blz. 216
- PLUME Christian, PASQUINI Xavier, *Encyclopédie des sectes dans le monde*, s.l. : Editions Henri Veyrier, 1984, blz. 13-15
- PÖHLER Rolf J., *Continuity and Change in Adventist Teaching*, Frankfurt am Main: Peter Lang GmbH, 2000
- POLLOCK Robert, *The Everything World's Religions Book*, Avon: Adams Media Corporation, 2002, blz. 56-57
- RAUSCH Ulrich, *Sekten. 99 Fragen*, München: Wilhelm Heyne Verlag, 1999, blz. 112
- REGEV Eyal, *Sectarianism in Qumran. A Cross-Cultural Perspective*, Berlin/New York: Walter de Gruyter, 2007, blz. 67-68
- RIGAL-CELLARD Bernadette (dir.), *Sectes, Eglises, Mystiques. Echanges, conquêtes, métamorphoses*, Bordeaux: Pleine page éditeur, 2004, blz. 19, 52, 262-263
- SALIBA John A., *Understanding New Religious Movements*, Walnut Creek/Lanham/New York/Oxford: Altamira Press, 2003, blz. 18, 278
- SANDERS J. Oswald, *Cults and Isms*, London: Lakeland, 1980, blz. 113-126
- SANDRI Dominique, *A la recherche des sectes et sociétés secrètes d'aujourd'hui*, Paris: Presses de la Renaissance, 1978, blz. 58-81
- SCHMID Georg, SCHMID Georg Otto (Hrsg.), *Kirchen, Sekten, Religionen*, Zürich: Theologischer Verlag Zürich, 2003, blz. 165-167
- SCHROEDER Robert, *Cults. Secret Sectes and Radical Religions*, s.l. : Carlton Books, 2007, blz. 46-47, 62, 108, 116, 120
- SCHROEDER Robert, *Cults. Prophecies, Practices & Personalities*, s.l., 2002, blz. 46-47, 60, 102, 112, 116
- SCHULZE-BERNDT Hermann, *Sekten, Kulte, Weltanschauungen*, Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 2003, blz. 32

- SCHULZE-BERNDT Hermann, *Taschenlexikon, Sekten, Kulte, Esoterik*, Leipzig: St. Benno Verlag, s.d., blz. 7-8
- SIEGLER Elijah, *New Religious Movements*, Upper Saddle River: Prentice Hall Inc., 2007, blz. 23, 112
- SLATTERY Wallace D., *Seventh-Day Adventists. False Prophets? A Former Insider Speaks Out*, Phillipsburg: P&R Publishing, 1990
- STEIN, Stephen J., *Communities of Dissent. A History of Alternative religions in America*, New York: Oxford University Press, Inc., 2003, blz. 69-87, 110, 135
- STEIN, Stephen J. (éd.), *The Encyclopedia of Apocalypticism, volume 3. Apocalypticism in the Modern Period and the Contemporary Age*, New York: The Continuum Publishing Company, 1999, blz. 118, 127-128, 157-158
- SNOW Robert L., *Deadly Cults. The Crimes of True Believers*, Westport/London: Praeger, 2003, blz. 109
- TARLIN Lowell, *The Edges of Seventh-day Adventism. A Study of Separatist Groups Emerging from the Seventh-day Adventist Church (1844-1980) including the Worldwide Church of God, the Ford and Brinsmead controversies, as well as the massacre of David Koresh & his followers at Waco, Texas*, s.l. : Lowell Tarling, 2012
- TOWLER Robert (éd.), *New Religions and the New Europe*, Aarhus: University of Aarhus Press, blz. 13, 15
- TUCKER Ruth A., *Another Gospel. Cults, Alternative Religions, and the New Age Movement*, Grand Rapids: Zondervan, 1989, blz. 93-116
- TURCKHEIM (de) Geoffroy, *Comprendre le protestantisme. De Luther aux évangéliques*, Paris: Editions Eyrolles, 2006, blz. 80-82
- URICK Steve, *Major Cults and False World Religion*, Bloomington: AuthorHouse, 2011, blz. 249-255
- VANCE Laura L., *Seventh-day Adventism in Crisis*, Urbana/Chicago: University of Illinois Press, 1999
- VERFAILLIE Maurice, *L'identité religieuse au sein de l'adventisme (1850-2006)*, Paris: L'Harmattan, 2011
- VERMANDER Janine et Jean-Marie, *Des sectes diablement vôtres*, Paris: Socéval, 1986, blz. 34-35
- VERNETTE Jean, MONCELON Claire, *Dictionnaire des groupes religieux aujourd'hui*, Paris: PUF, 1996, blz. 18-20
- WALDECK Val, *What Do They Believe?*, Durban, 2001, blz. 94-99
- WALKER James K., *The Concise Guide to Today's Religions and Spirituality*, Eugene: Harvest House Publishers, 2007, blz. 19, 291-292, 344
- WILLMS Gerald, *Die wunderbare Welt der Sekten*, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2012, blz. 68-69
- WOODROW Alain, *De nieuwe sekten*, Antwerpen: Nieuwe Stad, 1981, blz. 11, 30, 56, 113, 131, 214
- WOODROW, *Les nouvelles sectes*, Paris: Editions du Seuil, 1977, blz. 11, 32, 60, 123, 141, 182
- ZÄUNER Günther, *Hirngift & Seelenmord. Schattenwirtschaft der Sekten und anderer Glaubensmärkte*, Wien: Goldegg Verslag, 2009, blz. 357-358

2. Artikelen bekendgemaakt in academische/wetenschappelijke tijdschriften

- BULL Malcolm, Eschatologie et comportement chez les adventistes du Septième jour, *Archives des sciences sociales des religions*, 1988, 65:1, blz. 145-159 [online].
http://www.persee.fr/web/revues/home/prescript/article/assr_0335-5985_1988_num_65_1_2463
- LAWSON Ronald, Sect-State Relations: Accounting for the Differing Trajectories of Seventh-day Adventists and Jehovah's Witnesses, in *Sociology of Religion*, 1995, 56:4, blz. 351-377
- LAWSON Ronald, From American Church to Immigrant Church: The Changing Face of Seventh-day Adventism in Metropolitan New York, in *Sociology of Religion*, 1998, 59:4, blz. 329-351

3. Rapporten en documenten van de overheid - rechtspraak

- *Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad*, 25/07/1996, 18/12/1997, 30/08/2001, 20/10/2004, 10/06/2005, 08/01/2008, 27/03/2012, 12/03/2013
- G^{oooo} v. U.S., 328 U.S. 61 (1946), U.S. Supreme Court [online]. <http://laws.findlaw.com/us/328/61.html>
- S^{oooo} v. V^{oooo}, 374 U.S. 398 (1963), U.S. Supreme Court [online]. <http://laws.findlaw.com/us/374/398.html>
- H^{oooo} v. Unemployment appeals Comm'n of FLA, 480 U.S. 136 (1987), U.S. Supreme Court [online].
<http://laws.findlaw.com/us/480/136.html>
- Commission des droits de la personne du Québec, een orgaan opgericht krachtens het Handvest van de rechten en vrijheden van de mens (L.R.Q. c. C-12) en Les autobus Legault Inc., een wettelijk opgericht corporatie c. M. X, Tribunal des droits de la personne, province Québec, district Abitibi, nr. 615-63-000001-945, 18/11/1994 [online]. <http://www.droitdesreligions.net/tdp/001.htm>
- Zaak T^{ooo} K^{oooo} v. Finland, toepassing nr. 249491/94, CEDH, 03/12/1996 [online].
<http://echr.ketse.com/doc/24949.94-en-19961203/view/>
- Verzoek van mevrouw X. tot opheffing van het vonnis nr. 0504859-060383715 van de administratieve rechtbank te Melun, 25/01/2006, Cour administrative d'appel de Paris, nr. 08PA01648, lezing van 31/05/2009 [online] http://www.droitdesreligions.net/juris/caa/caa_paris_200931032009.htm
- Zaak Fédération des églises adventistes du 7e Jour de la Martinique c. M. X, Cour de cassation, Chambre sociale, renvoi Fort-de-France, nr. 08-45.568,1340, 08/06/2011 [online].
http://www.droitdesreligions.net/juris/caa/caa_paris_200931032009.htm
- Haut Conseil à l'Intégration, *Expression religieuse et laïcité dans l'entreprise*, Avis, 01/09/2011 [online].
<http://www.hci.gouv.fr/IMG/pdf/HCI-Avis-laicite-entreprise-pdf.pdf>
- Zaak F^{oooo} S^{ooo} c. Italië (verzoekschrift nr. 28790/08), CECH, 2eme section, arrest, 03/04/2012 [online].
http://www.droitdesreligions.net/juris/cedh/20120304_sessa_italie.htm
- COUTU Michel, *Les libertés et droits fondamentaux entre individu et société*, étude nr. 3, Commission des droits de la personne et des droits de la jeunesse, s.d., [online].
http://www.cdpdj.qc.ca/Publications/documents/bilan_charte_etude_3.pdf

4. Tijdschriften

- *Bulletin d'Information Adventiste*, Bulletin gepubliceerd door de Adventistische Persdienst, 2006 → 2013
- *Conscience et Liberté*, Bern: Editions Vie et Santé, 2008 → 2013
- *Les Sectes, Que penser de...?*, nr. 6, 1990, Namen: Editions Fidélité, blz. 20
- *L'offensive des sectes?*, bijlage bij *Pastoralia*, december 1979, blz. 37
- *Unité des chrétiens, Eglises? Sectes?*, nr. 49, januari 1983, blz. 10-11
- DAMEN Franz, *El desafío de las sectas, Serie « Fey y Compromiso »*, 5, Orura: Graficas JAUZEL Ltda, 1992, blz. 23
- HAACK Friedrich-Wilhelm, *Kein Blatt vor dem Mund. Von der Religions-Freiheit, Ja und Nein zu sagen, Material-Edition*, nr. 15, 1981

5. Folders/brochures

- *Afin qu'ils vivent...*, overzicht van raadgevingen van de adventistische jeugdbeweging, s.l., s.d., [online]. <http://www.jeunesse-adventiste.org/media/afinquilsvivent.pdf>

6. Pers

1984

Le chômeur, adventiste du septième jour..., *Le Soir*, 05/06/1984

1992

- "De Heer heft maar één dag een naam gegeven: de sabbat", *Het Belang van Limburg*, 01-02/08/1992

1993

- DE GRAAF Anne, Belgische Zevende Dag Adventisten eisen rechtzetting. Texaanse sekteleider proeft met volle teugen van verderf, *Gazet van Antwerpen*, 06/03/1993

- LALLEMAND Alain, Maurice Veraillies. Sur la secte de Waco qui a subi hier l'assaut des forces de l'ordre et sur les déviances "issues" de l'Eglise adventiste, *Le Soir*, 20/04/1993

1995

- PERRIER Sophie, Les adventistes, des éducateurs missionnaires, *La Croix L'Événement*, 07/07/1995

2001

- Maïskoeken worden Corn Flakes, *Metro*, 02/05/2001

- Un pasteur accusé de génocide, *Le Soir*, 19/09/2001

2002

- Adventist sect parents jailed for manslaughter, *The guardian*, 14/06/2002

- Seventh Day Adventist Youths demolish New Church Building, *The Times of Zambia*, 19/12/2002

2003

- Appeals court rules Adventists must work on Saturdays, *AP*, 31/01/2003 [online]. <http://www.religionnewsblog.com/2193>

- Pastor aided Rwanda genocide, *BBC News*, 20/02/2003

- BROUSSARD Philippe, La messe au Qatar: "Dieu prendre soin de vous!", *Le Monde*, 25/03/2003

- Police investigate suspected child sexual abuse, *Helsingin Sanomat*, 02/09/2003 [online]. <http://www.religionnewsblog.com/4309>

2004

- 16 pastors in sex scam, *The Sunday Standard*, 01/02/2004 [online]. <http://www.religionnewsblog.com/5909>

- Confusion Engulfs SDA Church, *Ghanaian Chronicle*, 12/02/2004 [online]. <http://www.religionnewsblog.com/6326>

- No charges filed over sexual abuse suspicions at Adventist boarding school, *Helsingin Sanomat*, 10/03/2004 [online]. <http://www.religionnewsblog.com/6394>
- Prosecution Wants Stiffer Penalties for Convicted Pastor, *Hirondelle News Agency*, 08/07/2004 [online]. <http://www.religionnewsblog.com/7814>
- EEOC sues Perdue on church group's behalf, *The News Journal*, 22/09/2004 [online]. <http://www.religionnewsblog.com/print.php?p=8760>
- Les adventistes du 7e jour font de l'évangélisation à grande échelle à Paris, *AFP*, 29/09/2004
- 2005**
 - Pastor calls deputies to remove protesting singers, *AP*, 11/10/2005 [online]. <http://www.religionnewsblog.com/print.php?p=12430>
 - Eglise adventiste oui à la médecine, *La Libre Belgique*, 19/10/2005
- 2006**
 - TERNISIEN Xavier, Les protestants s'inquiètent du "regard soupçonneux" antisecte, *Le Monde*, 13/03/2006 [online]. http://www.lemonde.fr/web/imprimer_element/0,40-0@2-3226,50-750166,0.html
 - La FPF accueille cinq nouvelles Eglises de sensibilité évangélique, *La Croix*, 13/03/2006 [online]. <http://www.topchretien.com/topinfo/imprimer.php?Id=10572>
 - U.S. Präsident Bush spricht mit Adventisten über Religionsfreiheit, *Adventistischer Pressedienst*, 07/04/2006 [online]. <http://www.stanet.ch/APD/news/11072.html>
 - Erste Konsultation zwischen Adventisten und Weltweiter Evangelischer Allianz in Prag, *Adventistischer Pressedienst*, 25/07/2006 [online]. <http://www.stanet.ch/APD/news/1183.html>
- 2008**
 - Adventisten in Österreich beantragen volle staatliche Anerkennung, *Adventistischer Pressedienst*, 16/12/2008 [online]. <http://www.stanet.ch/APD/news/2029.html>
- 2011**
 - Une jeune femme séquestrée une semaine pour être exorcisée: cinq gardes à vue, *AFP*, 12/05/2011
 - Jeune femme séquestrée pour être exorcisée: quatre personnes déférées, *Tribune de Genève*, 14/05/2011 [online]. <http://www.tdg.ch/jeune-femme-sequestree-exorcisee-personnes-deferees-2011-05-14>
- 2013**
 - As they turn 150, Adventists still praying for the Apocalypse, *Washington Post*, 13/04/2013 [online]. http://www.washingtonpost.com/national/on-faith/as-they-turn-150-adventists-still-praying-for-the-apocalypse/2013/04/10/298c2e22-a219-11e2-bd52-614156372695_print.html
 - La foi exigeante des jeunes adventistes, *La Croix*, 23/04/2013 [online]. <http://www.lacroix.com/Religion/Actualite/La-foi-exigeante-des-jeunes-adventistes-2013-04-23-951860>
 - Seventh-day Adventists: From doomsday sect to health advocates, *Orlando Sentinel*, 28/05/2013 [online]. <http://www.orlandosentinel.com/os-seventhday-adventists-health-20130528,0,59957,full.story>

7. Websites (niet-exhaustief)

- http://www.adherents.com/Na/Na_594.html; http://www.adherents.com/Na/Na_594.html
- <http://www.adventist.be/french/bodyfr.php?a=2>
- <http://www.adventist.be/french/bodyfr.php?a=6&b=1>
- <http://www.adventist.be/french/epub.php>
- <http://www.adventist.be/french/plan5jours.php>
- http://www.adventist.be/secu/news/det_news.php?id_news=609 =F
- <http://www.adventistdirectory.org/ViewAdmField.aspx?AdmFieldID=GC>
- <http://www.adventistdirectory.org/viewAdmField.aspx?AdmFieldID=EUD>
- http://www.adventiste-neuilly.com/index.php?option=com_content&limitstart=190
- <http://www.adventiste.org/-les-croyances-fondamentales>
- <http://www.adventist.org/mission-and-service/health.html>
- <http://www.adventist.org/world-church/facts-and-figures/index.html>
- <http://www.adventist.org/world-church/facts-and-figures/structure/index.html>
- <http://www.adventist.org/world-church/world-divisions/index.html>
- <http://www.adventist.org/world-headquarters/index.html>
- http://www.adventiststatistics.org/view_Summary.asp?FieldInstID=268417
- <http://blogdesebstienfath.hautetfort.com/media/02/00/7f5503d83be0bae2a58d78ba44f98ded.pdf>
- <http://www.cacpe.be/index.php?page=statuts>
- <http://www.cmmm.asso.fr/>
- <http://www.charitychoices.com/charities/ADRAINternational/default.asp>
- <http://www.dixmai.com/archive/2008/02/19/le-millerisme-eclate-de-jl-chandler.html>
- <http://www.ellenwhitecenter.org/whiteestate/porte-ouverte-fermee>
- <http://gcyouthministries.org/>
- <http://www.grisda.org/>
- <http://www.info-sectes.org/faq/adventistes.htm>
- <http://www.jeunesse-adventiste.org/lequipe.html>
- http://www.paea.adventiste.pf/site_data/748/assets/0010/4034/7.doc
- http://www.qod.andrews.edu/docs/14_colin_standish.doc
- <http://www.religion.qc.ca/Fiches/fiche017.htm>
- http://www.religionfacts.com/christianity/denominations/seventh_day_adventist.htm
- <http://religiousmovements.lib.virginia.edu/nrms/sevn.html>

- <http://www.religioustolerance.org/sda.htm>
- <http://text.egwwritings.org/publication.php?pubtype=Book&bookCode=LS&pagenumber=64>
- <http://text.egwwritings.org/publication.php?pubtype=Book&bookCode=LS&pagenumber=69>
- <http://tragediedessiecles.over-blog.com/47-index.html>
- http://www.umsl.edu/~keelr/010/Pew_Report_on_Religion/report-religious-landscape-study-full.pdf
- <http://www.unadfi.org/creationnismes,859>
- <http://www.whiteestate.org/books/mol/Chapt24.html>
- <http://www.whiteestate.org/books/mol/Chapt24.html#The%20Health%20Vision%20of%201863>

8. Conferenties/handelingen

- AST Frédérique, *L'apport du droit à la non-discrimination à la protection du pluralisme religieux*, artikel van de akten van het colloquium "Manifester sa religion: droit et limite", georganiseerd door de faculteit van Luik op 3 april 2009 [online]. http://www.droitdesreligions.net/articles/article_faast.pdf
- FATH Sébastien, *Les relations entre les adventistes et les autres protestants*, Openingstoespraak op de studiedag van 3 mei 2007 georganiseerd door de GSRL, blz. 2 [online]. <http://blogdesebastienfath.hautetfort.com/media/02/00/7f5503d83be0bae2a58d78ba44f98ded.pdf>
- STANDISH Colin, *Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine: The U-turn in Doctrine and Practice*, conferentie georganiseerd voor de 50^e verjaardag van de publicatie van het boek *Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine*, 24-27 oktober 2007, Michigan [online]. http://www.qod.andrews.edu/docs/14_colin_standish.doc

9. Andere

- Nota overhandigd aan het I.A.C.S.S.O. door de vertegenwoordigers van het Belgische *Kerkgenootschap der 7^e dags Adventisten* op 9 april 2008